

Finanční analýza obce jako nástroj efektivního finančního řízení

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. Ing. Patrik Svoboda, Ph.D.

Lucia Korduliaková

Brno 2015

Pod'akovanie

Rada by som pod'akovala vedúcemu mojej bakalárskej práce doc. Ing. Patrikovi Svobodovi, Ph.D. za odborné vedenie a poskytovanie cenných rád a pripomienok. Pod'akovanie patrí aj manažmentu obce Staškov za poskytnutie podkladov a potrebných informácií.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som prácu: **Finanční analýza obce jako nástroj efektivního finančního řízení** vypracovala samostatne a všetky použité zdroje a informácie sú uvedené v zozname použitej literatúry. Súhlasím, aby moja práca bola zverejnená v súlade s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v znení neskorších predpisov, a v súlade s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Som si vedomá, že sa na moju prácu vzťahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brne má právo na uzatvorenie licenčnej zmluvy a užitie tejto práce ako školského diela podľa § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Ďalej sa zaväzujem, že pred spísaním licenčnej zmluvy o použití diela inou osobou (subjektom) si vyžiadam písomné stanovisko univerzity o tom, že predmetná licenčná zmluva nie je v rozpore s oprávnenými záujmami univerzity, a zaväzujem sa uhradiť prípadný príspevok na úhradu nákladov spojených s vznikom diela, a to až do ich skutočnej výšky.

V Brne dňa 22. mája 2015

Abstract

Korduliaková, L., Financial analysis of the municipality as a tool of effective financial management. Bachelor thesis. Brno: Mendel University, 2015.

This bachelor thesis deals with preparation of the financial analysis in the terms of municipality. First part of the bachelor thesis consists of definition accounting system and financial system, especially accounting and financial statements, which are necessary to preparation of the analysis. This part also describes financial indicators, which are adapted for municipality. Particular part deals with evaluation of financial performance in the selected municipality of Slovak republic – Staškov on the basis of preparation of the financial analysis, which consists of chronological analysis stages. Attention is also paid to the preparation of the pyramid model as an analysis of causes, which examines the impact of particular financial indicators on the financial situation in municipality.

Keywords

municipality, accounting system, balance sheet, income statement, financial system, budget, account closing, financial analysis, financial indicators, pyramid model

Abstrakt

Korduliaková, L., Finančná analýza obce ako nástroj efektívneho finančného riadenia. Bakalárska práca. Brno: Mendelova univerzita v Brne, 2015.

Bakalárska práca sa zaoberá zostavením finančnej analýzy v podmienkach územnej samosprávy. Teoretická časť práce pozostáva z vymedzenia účtovného a finančného systému obce, predovšetkým účtovných a finančných výkazov nevyhnutných pre zostavenie finančnej analýzy. Následne sú v práci charakterizované pomerové ukazovatele upravené na podmienky obce. Praktická časť práce sa zaoberá posúdením výkonnosti vybranej obce Slovenskej republiky – obce Staškov na základe prevedenia finančnej analýzy, ktorá prechádza jednotlivými chronologicky usporiadanými etapami. Pozornosť je taktiež sústredená na zostavenie pyramídového modelu ako kauzálnej analýzy skúmajúcej vplyvy jednotlivých ukazovateľov na finančnú situáciu obce.

Kľúčové slová

územná samospráva, účtovný systém, súvaha, výkaz ziskov a strát, finančný systém, rozpočet, záverečný účet, finančná analýza, finančné ukazovatele, pyramídový model

Obsah

1	Úvod	11
2	Cieľ a metodika práce	12
2.1	Cieľ práce.....	12
2.2	Metodika práce	12
3	Účtovný systém územnej samosprávy	14
3.1	Účtovný informačný systém	14
3.2	Výstupy z účtovného informačného systému	16
3.2.1	Účtovná uzávierka	16
3.2.2	Účtovná závierka	16
3.3	Účtovné výkazy ako zdroj finančných analýz	17
3.3.1	Súvaha	18
3.3.2	Výkaz ziskov a strát.....	19
3.3.3	Poznámky.....	21
3.3.4	Výkaz o plnení rozpočtu	23
4	Finančný systém územnej samosprávy	24
4.1	Rozpočet a proces jeho tvorby	24
4.1.1	Rozpočtové príjmy územnej samosprávy	26
4.1.2	Rozpočtové výdavky územnej samosprávy.....	28
4.2	Záverečný účet obce	29
5	Posudzovanie finančnej situácie samosprávy	31
5.1	Finančná analýza, jej metódy a etapy	31
5.1.1	Analýza absolútnych ukazovateľov.....	32
5.1.2	Rozdielová analýza.....	33
5.1.3	Pomerová analýza.....	33
6	Možnosť využitia modelov pri hodnotení finančnej situácie	42
6.1	Model a využitie modelového prístupu.....	42
6.2	Metódy modelovania použiteľné v ekonomických procesoch.....	42

6.2.1	Modely finančnej analýzy.....	43
7	Praktické prevedenie finančnej analýzy v obci Staškov	44
7.1	Obec Staškov	44
7.2	Účtovný systém obce Staškov.....	44
7.3	Finančný systém obce Staškov.....	45
7.3.1	Rozpočet obce na rok 2012	45
7.3.2	Rozpočet obce na rok 2013	47
7.3.3	Rozbor príjmov rozpočtu obce v analyzovanom období	49
7.3.4	Rozbor výdavkov rozpočtu obce v analyzovanom období.....	50
7.4	Analýza absolútnych ukazovateľov v obci Staškov	53
7.4.1	Horizontálna analýza súvahy a výkazu ziskov a strát	53
7.4.2	Vertikálna analýza súvahy a výkazu ziskov a strát.....	57
7.5	Rozdielová analýza v obci Staškov	59
7.6	Analýza pomerových ukazovateľov v obci Staškov	59
7.6.1	Pomerová analýza realizovaná z účtovných dát	59
7.6.2	Pomerová analýza realizovaná z účtovných a rozpočtových dát.....	61
7.7	Kauzálna analýza prevedená na modeli finančných ukazovateľov vhodných pre obec Staškov	62
7.7.1	Popis základných vzťahov v modeli.....	64
7.7.2	Praktické zostavenie pyramídového modelu v obci Staškov.....	65
7.8	Diagnóza finančnej situácie a návrhy opatrení.....	67
8	Záver	70
9	Literatúra	71
A	Elektronická dokumentácia	75

Zoznam obrázkov

Obr. 1	Súvaha územnej samosprávy	19
Obr. 2	Výkaz ziskov a strát územnej samosprávy	21
Obr. 3	Poznámky územnej samosprávy	22
Obr. 4	Prijmy územnej samosprávy	27
Obr. 5	Postup finančnej analýzy	32
Obr. 6	Porovnanie finančných ukazovateľov podnikateľských subjektov a územnej samosprávy	34
Obr. 7	Pyramídový model finančných ukazovateľov pre územnú samosprávu	62

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Upravený rozpočet obce Staškov na rok 2012 (€)	46
Tab. 2	Rozpočet obce Staškov v roku 2012 a jeho plnenie (€)	47
Tab. 3	Upravený rozpočet obce Staškov na rok 2013 (€)	48
Tab. 4	Rozpočet obce Staškov v roku 2013 a jeho plnenie (€)	48
Tab. 5	Štruktúra bežných rozpočtových príjmov obce Staškov za rok 2012 (€)	49
Tab. 6	Štruktúra bežných rozpočtových príjmov obce Staškov za rok 2013 (€)	49
Tab. 7	Štruktúra vlastných príjmov rozpočtových organizácii v roku 2012 (€)	50
Tab. 8	Štruktúra vlastných príjmov rozpočtových organizácií v roku 2013 (€)	50
Tab. 9	Štruktúra bežných mimorozpočtových výdavkov za rok 2012 a ich plnenie (€)	51
Tab. 10	Štruktúra bežných mimorozpočtových výdavkov za rok 2013 a ich plnenie (€)	52
Tab. 11	Horizontálna analýza skrátenej súvahy - oblasť aktív (€)	53
Tab. 12	Horizontálna analýza skrátenej súvahy - oblasť pasív (€)	54
Tab. 13	Horizontálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát - oblasť nákladov (€)	55
Tab. 14	Horizontálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát - oblasť výnosov (€)	56
Tab. 15	Vertikálna analýza skrátenej súvahy (€)	57
Tab. 16	Vertikálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát - oblasť nákladov (€)	57

Tab. 17	Vertikálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát - oblasť výnosov (€)	58
Tab. 18	Výpočet rozdielových ukazovateľov v obci Staškov	59
Tab. 19	Výpočet pomerových ukazovateľov z účtovných dát v obci Staškov	59
Tab. 20	Výpočet pomerových ukazovateľov z účtovných a rozpočtových dát v obci Staškov	61
Tab. 21	Ukazovatele nevyhnutné pre pyramídový model	63
Tab. 22	Pomerové ukazovatele pyramídového modelu	65
Tab. 23	Kvantifikácia vplyvu činiteľov na celkovú likviditu v obci Staškov	66
Tab. 24	Diagnóza finančnej situácie obce Staškov	67

1 Úvod

Určovanie a posudzovanie finančného zdravia organizácie je neodmysliteľným predpokladom v každom procese efektívneho finančného riadenia. Snaha zvýšiť účinnosť v riadení sa prenáša aj na úroveň územnej samosprávy. Významným miestom zdokonaľovania procesu finančného riadenia, ktorého nevyhnutnou súčasťou sú finančné analýzy je aplikovanie manažérskych praktík podnikateľskej sféry s ich následným modifikovaním pre potreby verejnej správy. Finančné analýzy napomáhajú odhaľovať silné a slabé stránky celého finančného hospodárenia, čím sa stávajú veľmi užitočným a účinným diagnostickým prostriedkom umožňujúcim posudzovať zdravie organizácie. Ich úlohou je poskytnúť manažérom primerané informácie pre racionálne rozhodovanie. Základom finančných analýz je nie len výpočet finančných ukazovateľov, ale aj správna interpretácia s následným hľadaním kauzálnych vzťahov.

Pre podnikateľskú sféru je na rozdiel od úrovne územnej samosprávy už mnoho rokov charakteristické hodnotenie finančnej situácie a pozície organizácie na základe aplikácie modelového prístupu. Účtovné informácie územných samospráv úroveň procesu spracovania účtovných výkazov, prípadne výročných správ nepresahujú. Ako absolútne ukazovatele nie sú následne samosprávami spracovávané do relatívnych ukazovateľov vytvárajúcich základ pre hlbšiu analýzu.

V otvorenej a neustále sa rozvíjajúcej informačnej spoločnosti je preto nevyhnutné, aby každý riadiaci subjekt používal v procese riadenia a rozhodovania kvalitne a zrozumiteľne spracované informácie. Jedným z dôležitých informačných zdrojov sú výstupy z účtovníctva a rozpočtovníctva, ktoré sa používajú na kvantifikáciu ukazovateľov charakterizujúcich dosiahnuté výsledky. Preto je snahou aj v organizáciách verejnej správy aplikovať moderné manažérske metódy a prístupy z podnikateľskej sféry, ktoré sú zamerané na identifikáciu kvalitatívnych a kvantitatívnych finančných i nefinančných ukazovateľov, prostredníctvom ktorých bude možné posúdiť finančnú situáciu a celkovú prosperitu verejnej správy.

Organizáciám vo verejnej správe však chýba systém ukazovateľov, ktorý by dostatočne odrážal efektívnosť a účinnosť, čím by umožňoval manažmentu prijímať rozhodnutia s pozitívnymi dopadmi nie len na verejnú správu, ale aj na občana stojaceho v centre otvorenej modernej verejnej správy. Samospráva ako právny subjekt, ktorý je k občanom najbližšie, by ich mala dokázať identifikovať a uplatňovať ako prvá. Od tohto sa odvíja aj zámer bakalárskej práce, ktorý spočíva v poskytnutí poznatkov potrebných pre posúdenie finančnej situácie a meranie výkonnosti v územnej samospráve. Na základe takto získaných informácií sa môžu prijímať návrhy vhodných opatrení na zlepšenie finančnej situácie organizácie, ale i predikovať reálne a náročné finančné plány.

2 Cieľ a metodika práce

2.1 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce „**Finančná analýza obce ako nástroj efektívneho finančného riadenia**“ je posúdenie finančného riadenia a výkonnosti v obci ako jednotky územnej samosprávy na základe zostavenia finančnej analýzy. Základom finančnej analýzy je aplikácia deterministického pyramídového modelu pre samosprávu, ktorý pozostáva zo zostavenia a výpočtu finančných ukazovateľov a následného hľadania kauzálnych vzťahov.

2.2 Metodika práce

Teoretická časť bakalárskej práce sa zaoberá vymedzením účtovného a finančného systému územnej samosprávy ako základných pilierov nevyhnutných pre potreby zostavenia finančnej analýzy. V rámci daných systémov sú definované predovšetkým výstupy z účtovného a finančného systému v podobe účtovných a finančných výkazov, ktoré predstavujú prvotné informačné zdroje prispievajúce k zostaveniu relatívnych ukazovateľov umožňujúcich posúdenie finančnej situácie. Hlavná pozornosť teoretickej časti práce sa kladie na vymedzenie finančnej analýzy, charakterizovanie pomerových ukazovateľov a na ich modifikáciu pre potreby územnej samosprávy. Záver teoretickej časti práce sa venuje možnostiam využitia modelového prístupu pri hodnotení finančnej situácie.

Praktická časť práce je sústredená na posúdenie výkonnosti vybranej obce Slovenskej republiky – obce Staškov v sledovanom období na základe prevedenia finančnej analýzy, ktorej základom je výpočet finančných ukazovateľov.

Finančná analýza prechádza jednotlivými chronologicky usporiadanými etapami s ekonomickou interpretáciou získaných výsledkov. Prvotnú analýzu vytvára analýza absolútnych ukazovateľov, následne analýza rozdielová a predovšetkým analýza pomerových ukazovateľov. Pomerová analýza zahŕňa výpočet finančných ukazovateľov realizovaných z účtovných dát – ukazovatele likvidity, zadlženosti a produktivity, a z účtovných a rozpočtových dát – ukazovatele fiškálnej kapacity, bežného hospodárenia a majetkové ukazovatele. Významovo prvé miesto finančnej analýzy samosprávy na rozdiel od analýzy podnikateľských subjektov vytvárajú ukazovatele zadlženosti spolu s ukazovateľmi likvidity. V prípade podnikateľského sektoru patrí významovo prvé miesto predovšetkým ukazovateľom rentability, ktoré vyjadrujú výsledný efekt činnosti organizácie. Rozdielnosť analýz spôsobuje základný odlišný prvok samosprávy od podnikateľského sektoru orientovaného na zisk, ktorým je jej zameranie na transparentné poskytovanie služieb. Na úrovni samosprávy je preto významné sledovať tieto ukazovatele len v prípade samosprávy, ktorá okrem hlavnej činnosti realizuje aj činnosť podnikateľskú. Obec Staškov podnikateľskú činnosť nerealizuje, preto dané ukazovatele nie sú v rámci analýzy vyčíslené.

Celý proces finančnej analýzy vyúsťuje hľadaním kauzálnych vzťahov prostredníctvom aplikácie deterministického pyramídového modelu a predikciou budúceho vývoja s formuláciou možných opatrení pre elimináciu nepriaznivých skutočností. Skonstruovaný model obsahuje ukazovatele zo všetkých základných oblastí vykonanej finančnej analýzy v obci – oblasť likvidity, aktivity a zadlženosti. Z hľadiska správneho zostavenia je doplnený o oblasť rentability.

Analyzovaným obdobím je obdobie rokov 2012 a 2013. Z dôvodu kratšieho časového obdobia spôsobeného nedostupnosťou údajov z roku 2014 a nezverejňovaním údajov z predchádzajúcich období, bol preto v práci použitý práve deterministický model používajúci pre analýzu vývoja a odchýlok menší počet období. Účtovníctvo obce podlieha taktiež kontrole, nie sú preto tendencie zneužívať techniky umelého ovplyvňovania dosiahnutých výsledkov, ktoré by v krátkom období neboli zistiteľné, čím by narušovali vypovedaciu schopnosť finančnej analýzy.

3 Účtovný systém územnej samosprávy

Súčasný vývoj svetovej ekonomiky sa vyznačuje medzinárodnou integráciou nadobúdajúcou globálne rozmery a dotýkajúcou sa tak mnohých oblastí. Účtovníctvo, základná súčasť informačného systému každej účtovnej jednotky, sa taktiež pokúša prekonať rozdiely medzi jednotlivými národnými účtovnými systémami, harmonizáciou a reguláciou účtovníctva na základe medzinárodných účtovných štandardov aj vo verejnom sektore.

Proces zdokonaľovania systému verejnej správy, a tým aj územnej samosprávy si vyžiadala zmeniť a zdokonaľiť súčasný systém rozpočtového hospodárenia, a upraviť i účtovný systém tak, aby zodpovedal novým zákonným podmienkam a novým podmienkam, ktoré vyplývajú zo vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie.

Cieľom tejto zmeny je priniesť efektívnejšie riadenie verejných financií, efektívnejšie poskytovanie informácií pre potreby manažmentu a prípravenie relevantnejších finančných výkazov pre externých užívateľov.

3.1 Účtovný informačný systém

Účtovníctvo ako relatívne uzatvorený a vnútorne usporiadaný systém informácií predstavuje základnú a najdôležitejšiu štruktúrnu súčasť každého informačného systému organizácie. Je to systém nepretržitého sledovania a kontroly hospodárskej činnosti organizácie a zobrazuje skutočný priebeh transformačného procesu organizácie. (Jílek, Svobodová, 2009)

Úloha účtovníctva verejného sektora spočíva v zabezpečovaní súboru dôležitých informácií, ktoré sú nevyhnutné nielen pre proces riadenia verejných financií, ale taktiež pre prezentáciu výsledkov hospodárenia krajiny v rámci Európskej únie. Účtovníctvo verejnej správy vo všeobecnosti, teda nie len na Slovensku, ale aj v ostatných krajinách v rámci EÚ, by malo predstavovať komplexnú informačnú sústavu, ktorá zaznamenáva, klasifikuje, sumarizuje, analyzuje a následne objasňuje výsledky ekonomických činností subjektov verejného sektora a ich vplyvy, s cieľom:

- poskytovať informácie manažmentu, potrebné pre plánovanie, organizáciu a kontrolu,
- pripravovať a poskytovať finančné výkazy, zostavené v súlade so špecifickými štandardmi vykazovania pre externých užívateľov. (Hajduchová, Štangová, Víghová, 2012)

Všeobecným trendom krajín Európskej únie je úsilie zjednotiť účtovníctvo a výkazníctvo v štátnom a verejnom sektore na princípe využitia aktuálnej bázy. Európska komisia pritom odporúča prijať Medzinárodné účtovné štandardy pre verejný sektor. Účtovný systém Európskej komisie bol do roku 2002 založený na

princípe peňažných tokov.¹ Správa audítora o overení finančných výkazov za rok 2002 však indikovala významné problémy doterajšieho účtovného systému, predovšetkým neposkytnutie celého rozsahu finančných informácií na požadovanej úrovni. Európska komisia sa preto rozhodla realizovať projekt prechodu na akruálne účtovníctvo, ktorý definoval hlavné požiadavky:

- na nový účtovný systém predstavujúci jednotný formát dát, jeden plne integrovaný vstup dát do informačného systému, konzistenciu centrálnych a sektorových systémov, viacročnú konzistenciu dát a informácií, plne akruálny princíp v súlade s medzinárodnými štandardmi,
- na informačné technológie predstavujúce jeden vstup dát, plnú integrovanosť systémov, elimináciu dvojitého dát, efektívnu bezpečnosť dát, dôveryhodnosť dát a garanciu auditovateľnosti. (www.ekonomikavs.fvs.upjs.sk, 2011)

Akruálna báza účtovníctva je definovaná ako metóda účtovania, podľa ktorej sú transakcie účtované v tom účtovnom období, ktorého sa časovo a vecne týkajú. Akruálne výkazníctvo ako predpoklad periodického vykazovania zmien majetku zahŕňa náklady vzniknuté počas účtovného obdobia bez ohľadu na to, či boli účtovnou jednotkou zaplatené, a výnosy vzniknuté počas účtovného obdobia bez ohľadu na to, či boli účtovnej jednotke zaplatené. Tento prístup spája ročné finančné správy - výkazy priamo so zmenami v aktívach a pasívach samosprávy čím prehľadne popisuje finančnú pozíciu samospráv. (Saxunová, Šuranová, Krištofík, 2009)

Kršeková (2011) uvádza, že harmonizácia účtovníctva predstavuje proces približovania účtovných zásad a metód, pravidiel účtovania a bilancovania, ako aj obsahu účtovnej závierky jednotlivých krajín tak, aby boli navzájom porovnateľné a transparentné pre používateľov informácií z účtovnej závierky v ktoromkoľvek štáte na svete. Základ tohto procesu predstavuje vytváranie účtovných štandardov, ktoré sú všeobecne uznávané a používané.

Medzinárodné účtovné štandardy pre verejný sektor (IPSAS²) vytvárajú súbor zásad zjednotenia štátneho účtovníctva a účtovníctva verejného sektora, ktorého implementovanie odporúčajú experti, a ktorý prijala väčšina krajín Európskej únie. Hlavnou výhodou týchto štandardov je ich odvodenie na základe Medzinárodných účtovných štandardov pre súkromný sektor (IAS/IFRS³), čo umožňuje poskytovanie jednotnej bázy pre konsolidáciu údajov za verejný sektor. (Ficbauer, Ficbauer, 2010)

¹ Systém peňažných tokov zaznamenával iba rozpočtované výdavky a príjmy počas roka, pričom bol doplnený informáciami na konci roka, ktoré boli potrebné na prípravu finančných výkazov.

² International Public Sector Accounting Standards

³ International Accounting Standards/ International Financial Reporting Standards

3.2 Výstupy z účtovného informačného systému

3.2.1 Účtovná uzávierka

Účtovná uzávierka je definovaná ako proces prác vedúcich k účtovnej závierke, ktoré je potrebné vykonať pre uzatvorenie hospodárskeho roka účtovnej jednotky. Obsah účtovnej uzávierky je možné podľa Lukačovičovej (2014) rozdeliť do niekoľkých fáz:

1. prípravné práce, ktorých úlohou je zabezpečiť vecnú i formálnu správnosť a úplnosť údajov v účtovných knihách a zabezpečiť princíp akruálnosti,
2. účtovná uzávierka, ktorá spočíva v uzavretí súvahových a výsledkových účtov hlavnej knihy a preúčtovanie výsledku hospodárenia za dané účtovné obdobie,
3. zostavenie účtovnej závierky,
4. následné povinnosti, ktoré predstavujú audit účtovnej závierky, uloženie účtovnej závierky a výročnej správy do zbierky listín vedenej v Obchodnom registri.

3.2.2 Účtovná závierka

Zákon o účtovníctve vymedzuje účtovnú závierku ako štruktúrovanú prezentáciu skutočností o finančnej pozícii a finančnej výkonnosti účtovnej jednotky. Predstavuje výsledok fungovania a hospodárenia organizácie, a preto je určujúcou skutočnosťou pri sledovaní čerpania pridelených prostriedkov zo štátneho rozpočtu v jednotlivých organizáciách verejnej správy.

Je zostavovaná účtovnou jednotkou v prípadoch ustanovených zákonom v štruktúre, ktorá nadväzuje na sústavu účtovníctva používanú účtovnou jednotkou. Účtovná závierka sa zostavuje za určité účtovné obdobie a pozostáva zo súhrnných informácií o priebehu hospodárskej činnosti, ktoré sú v priebehu účtovného obdobia v účtovníctve zaznamenané. Tvorí preto jeden komplexný celok, ktorý spočíva v zhrnutí údajov z bežných účtovných zápisov k súvahovému dňu⁴ a ich usporiadaní do účtovných výkazov, ktorých forma a obsah sú záväzne stanovené Ministerstvom financií Slovenskej republiky. (Fabian, Mihaliková, Štangová, 2011)

Hlavným cieľom účtovnej závierky je podľa Cenigovej (2014) poskytovanie informácií o finančnej situácii a o zmenách vo finančnej situácii organizácie, ktoré sú nevyhnutné pre ekonomické rozhodovanie. Za týmto účelom je v Slovenskej republike formalizovaná, ma danú formu prezentácie, upravený obsah a štruktúru tak, aby poskytovala verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva. Všeobecnejšie je možné uviesť, že cieľom účtovnej závierky je na jednej strane uzatvoriť rozpočtové hospodárenie a na druhej strane poskytnúť pravdivý obraz o stave majetku a záväzkov samosprávy.

⁴ Súvahovým dňom teda dňom, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, je posledný deň účtovného obdobia.

Obsah účtovnej závierky je daný náplňou jednotlivých častí súvahy a výkazu ziskov a strát a odsekov poznámok, ktoré tvoria jej súčasť. Štruktúra účtovnej závierky vyjadruje členenie jednotlivých ukazovateľov účtovnej závierky na základe presne stanovených pravidiel pre zabezpečenie porovnateľnosti účtovných závierok subjektov verejného sektora s účtovnými závierkami minulých období a s účtovnými závierkami iných subjektov. (Mihaliková a kol., 2011)

Konsolidovaná účtovná závierka

Konsolidovaná účtovná závierka predstavuje výsledok konsolidácie účtovných závierok jednotlivých účtovných jednotiek tvoriacich konsolidovaný celok. Je zostavená samosprávou ako materskou účtovnou jednotkou za svoje dcérske účtovné jednotky, ktoré jej poskytujú podklady na jej zostavenie, a to:

- individuálnu účtovnú závierku,
- konsolidačný balík⁵.

Povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku ukladá zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Metódy a spôsoby konsolidácie upravuje opatrenie Ministerstva financií č. MF/27526/2008-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o metódach a postupoch konsolidácie konsolidovanej účtovnej závierky vo verejnej správe v znení opatrenia č. MF/22110/2009-31.

Majorová a Kašiarová (2009) uvádzajú, že cieľ konsolidovanej účtovnej závierky spočíva v poskytnutí informácií o konsolidovanom celku ako o jednej ekonomickej jednotke. Pozostáva zo zostavenia konsolidovanej súvahy, konsolidovaného výkazu ziskov a strát a poznámok, preto základným predpokladom pre jej úspešné zostavenie je podľa Hvožd'arovej (2009) predovšetkým kvalitný interný predpis na zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky, metodické riadenie a odsúhlasovanie vzájomných účtovných transakcií a zostatkov, správnosť individuálnych účtovných závierok účtovných jednotiek v konsolidačnom celku, a tiež technické spracovanie súhrnných údajov súvahy a výkazu ziskov a strát a následných konsolidačných opatrení.

3.3 Účtovné výkazy ako zdroj finančných analýz

Účtovné výkazy predstavujú zostavy usporiadané podľa stanovených kritérií tak, aby informácie z nich boli v značnej miere ľahko využiteľné manažmentom na efektívne riadenie samosprávy. Ukazovatele, ktoré sú vo výkazoch usporiadané cieľavedome sú zostavené podľa účelu, na ktorý sa informácie poskytujú alebo využívajú s prihliadnutím na existujúci charakter účtovníctva a jeho metodiku, podľa ktorej sa ukazovatele zobrazujú v účtovníctve. (Mihaliková a kol., 2011)

⁵ Konsolidačný balík označuje formuláre, ktoré požaduje zostaviť materská účtovná jednotka od svojich dcérskech účtovných jednotiek za účelom toho, aby mohla zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku.

Všeobecne platí, že finančná situácia organizácie sa určuje na základe troch základných zložiek, ktoré predstavujú aktíva, pasíva, záväzky a v nadväznosti na to vlastné imanie samosprávy. Preto aj obsahom súvahy je účelné členenie týchto základných zložiek tak, aby finančnú situáciu samosprávy bolo možné správne posúdiť.

3.3.1 Súvaha

Cenigová (2014) definuje súvahu ako základný účtovný výkaz poskytujúci v prehľadnej forme informácie o stave majetku podľa druhov a zdrojov krytia tohto majetku k určitému dátumu v peňažnom vyjadrení. V Slovenskej republike sa zostavuje v účtovnej forme, ktorá spočíva v oddelenom vykazovaní aktív a pasív pri dodržaní základného princípu konštrukcie súvahy, ktorým je rovnováha aktív a pasív.

Každá strana súvahy, strana aktív i pasív, má svoju vertikálnu a horizontálnu podobu. Vertikálna štruktúra vyjadruje poradie vykazovania jednotlivých súvahových položiek. Pod horizontálnou štruktúrou rozumieme na jednej strane oceňovanie jednotlivých druhov majetku a zdrojov krytia majetku v účtovných obdobiach, za ktoré sa súvaha zostavuje, na druhej strane vykazovanie údajov o súvahových položkách v jednotlivých stĺpcoch súvahy. (Fabian, Mihaliková, Štanigová, 2011)

Základná funkcia súvahy spočíva v poskytnutí základného predpokladu na zhodnotenie finančnej situácie organizácie všetkým používateľom účtovných informácií. Údaje v súvahe majú statický charakter, keďže hodnoty aktív a pasív predstavujú aktuálny stav k určitému dátumu. Poskytujú základ pre množstvo relatívnych ukazovateľov finančnej analýzy.⁶ Na základe toho, či je súvaha určená na zverejnenie mimo organizácie alebo je určená na vnútorné použitie, rozlišujeme externú a internú súvahu. (Mihaliková a kol., 2011)

Externá súvaha môže byť zostavená ako individuálna alebo konsolidovaná súvaha. Za organizácie tvoriace konsolidačný celok zostavuje súčasne konsolidovanú súvahu tá konsolidujúca účtovná jednotka, ktorá je materskou účtovnou jednotkou. Konsolidovaná súvaha sa zostavuje podľa záväzne predpísaných postupov na vykonanie konsolidácie, pričom je upravená taktiež o vzťahy vyplývajúce z majetkovej účasti materskej účtovnej jednotky v dcérskych účtovných jednotkách.

Interná súvaha sa zostavuje pre potreby organizácie a jej účelom je zistiť stav majetku a záväzkov za kratšie časové intervaly ako jeden rok. Jej obsah nie je záväzne predpísaný a organizácia zohľadňuje pri jej zostavení svoje informačné potreby.

⁶ Na základe štruktúry aktív sa napr. analyzuje a hodnotí predovšetkým likvidita organizácie, teda jej schopnosť hradiť záväzky. Štruktúra pasív je zasa napr. podkladom na analýzu stupňa zadlženosti organizácie.

Strana aktív	Strana pasív
Majetok samosprávy	Vlastné imanie a záväzky samosprávy
A. Neobežný majetok	A. Vlastné imanie
A. I. Dlhodobý nehmotný majetok	A. I. Oceňovacie rozdiely
A. II. Dlhodobý hmotný majetok	A. II. Fondy
A. II. Dlhodobý finančný majetok	A. III. Výsledok hospodárenia
B. Obežný majetok	B. Záväzky
B. I. Zásoby	B. I. Rezervy
B. II. Zúčtovanie medzi subjektmi verejnej správy	B. II. Zúčtovanie medzi subjektmi verejnej správy
B. III. Dlhodobé pohľadávky	B. III. Dlhodobé záväzky
B. IV. Krátkodobé pohľadávky	B. IV. Krátkodobé záväzky
B. V. Finančné účty	B. V. Bankové úvery a výpomoci
B. VI. Poskytnuté finančné výpomoci krátkodobé	
B. VII. Poskytnuté finančné výpomoci dlhodobé	
C. Časové rozlíšenie	C. Časové rozlíšenie
D. Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	D. Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice

Obr. 1 Súvaha územnej samosprávy
Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

3.3.2 Výkaz ziskov a strát

Výkaz ziskov a strát ako druhý povinný výkaz tvoriaci účtovnú závierku vysvetľuje tvorbu výsledku hospodárenia organizácie za účtovné obdobie. Zahŕňa výnosy a náklady daného účtovného obdobia v súlade so stanovenými účtovnými princípmi a pravidlami, od ktorých je následne odvodený výsledok hospodárenia. Prostredníctvom informácií o výkonnosti umožňuje zistiť príčiny úspešného alebo neúspešného hospodárenia samosprávy. Výnosy a náklady ako hlavné zložky predstavujú dôležité informácie o výkonnosti, kde meradlo výkonnosti je kladný výsledok hospodárenia. (Mihaliková a kol., 2011)

Zákon o účtovníctve vymedzuje **náklady** ako zníženie ekonomických úžitkov účtovnej jednotky v účtovnom období, ktoré sa dá spoľahlivo oceniť. Predstavujú peňažné vyjadrenie spotreby a opotrebenia majetkových zložiek a spotrebovaných cudzích výkonov s cieľom dosiahnuť výnosy v budúcnosti. V účtovej triede 5 sa účtujú prvotné náklady alebo náklady druhotné. Na jednotlivé účty tejto účtovej triedy sa účtujú účtovné prípady narastajúcim spôsobom od začiatku účtovného obdobia časovo rozlíšené.

Zákon o účtovníctve vymedzuje **výnosy** ako zvýšenie ekonomických úžitkov účtovnej jednotky v účtovnom období, ktoré sa dá spoľahlivo oceniť. Predstavujú peňažné sumy, ktoré účtovná jednotka získala zo všetkých uskutočnených činností

za určité obdobie, a to bez ohľadu na to, či v tomto období došlo k ich úhrade. Výnosy sa účtujú v účtovej triede 6 narastajúcim spôsobom od začiatku účtovného obdobia. Prvotné výnosy sa v tejto účtovej triede účtujú časovo rozlíšené.

Zákon o účtovníctve charakterizuje **výsledok hospodárenia** ako ocenený výsledný efekt činnosti účtovnej jednotky dosiahnutý v účtovnom období. Výsledok hospodárenia je základným meradlom výkonnosti samosprávy v podobe absolútneho ukazovateľa. Základnými prvkami bezprostredne predchádzajúcimi určeniu výsledku hospodárenia sú v aktuálnom účtovníctve náklady a výnosy. Zjednodušene je možné výsledok hospodárenia definovať ako prebytok alebo nedostatok, ktorý vzniká ako rozdiel výnosov a nákladov.

Výsledok hospodárenia môže byť vyjadrený kvantitatívne alebo kvalitatívne. Kvantitatívny výsledok hospodárenia sa vyjadruje v peňažných prostriedkoch, kvantitatívny výsledok hospodárenia vyjadruje hospodárenie organizácie a patrí k najvýznamnejším ukazovateľom každej účtovnej jednotky.

Pri jeho sledovaní sa v priebehu roka uplatňuje princíp sledovania podľa činností, ktorý je založený na sledovaní nákladov a výnosov v rámci príslušných účtovných skupín v účtovných triedach 5 – Náklady a 6 – Výnosy spôsobom, aby bolo možné zisťovať výsledok hospodárenia z prevádzkovej činnosti, z finančných operácií a z mimoriadnej činnosti. (Mihalíková a kol., 2011)

V závislosti od formálneho usporiadania výnosových a nákladových položiek rozlišujeme dvojakú formu:

- **Horizontálnu formu** výkazu ziskov a strát označovanú ako účtovnú formu majúcu tvar bilancie, v ktorej sú výsledkové položky usporiadané, tak ako majetok a zdroje jeho krytia v horizontálnej forme súvahy. Výsledok hospodárenia sa uvádza ako vyrovnávajúca položka, t. j. kladný účtovný výsledok hospodárenia sa uvádza pod nákladové položky, záporný účtovný výsledok hospodárenia sa uvádza pod výnosové položky.
- **Vertikálnu formu** výkazu ziskov a strát označovanú ako formu odpočtu, ktorá predstavuje stupňovité usporiadanie výsledkových položiek, v ktorom sú položky nákladov a výnosov vykazované kombinovane pre vyčíslenie primeraných ukazovateľov v jednotlivých stupňoch. Výsledok hospodárenia sa uvádza ako posledný ukazovateľ so znamienkom plus v prípade kladného účtovného výsledku a znamienkom mínus v prípade záporného výsledku hospodárenia.

Náklady	Výnosy
50 Spotrebované nákupy	60 Tržby za vlastné výkony a tovar
51 Služby	61 Zmena stavu vnútroorganizačných zásob
52 Osobné náklady	62 Aktivácia
53 Dane a poplatky	63 Daňové a colné výnosy z poplatkov
54 Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	64 Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti
55 Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	65 Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti
56 Finančné náklady	66 Finančné výnosy
57 Mimoriadne náklady	67 Mimoriadne výnosy
58 Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	69 Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, vyšších územných celkoch a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo vyšším územným celkom
Výsledok hospodárenia pred zdanením	
Výsledok hospodárenia po zdanení	

Obr. 2 Výkaz ziskov a strát územnej samosprávy
Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

V Slovenskej republike sa zostavuje vo vertikálnej forme a jeho úlohou je predovšetkým zistenie celkovej sumy nákladov a výnosov, ktoré vznikli počas účtovného obdobia na jednotlivých výnosových a nákladových účtoch.

Výkaz ziskov a strát má priamu súvislosť so súvahou, a to v tom zmysle, že je podrobnou špecifikáciou súvahovej položky - výsledok hospodárenia za dve po sebe nasledujúce účtovné obdobia. (Hajduchová, Štangová, Víghová, 2012)

Súvaha a výkaz ziskov a strát svojou prepojenosťou vyjadrujú integrované informačné zobrazenie dvoch základných stránok ekonomického vzťahu predstavaného majetkom a zdrojmi tohto majetku na jednej strane, a výsledkami, ktoré boli dosiahnuté ich použitím a zhodnotením za dané účtovné obdobie na druhej strane. Hlavným rozdielom medzi súvahou a výkazom ziskov a strát je to, že súvaha poskytuje statický obraz o stave majetku, kým výkaz ziskov a strát podáva dynamický obraz o hospodárení za účtovné obdobie.

3.3.3 Poznámky

Poznámky sú poslednou povinnou súčasťou účtovnej závierky, ktorú zostavuje účtovná jednotka účtujúca v sústave podvojného účtovníctva. Podľa zákona o účtovníctve predstavujú zdroj, ktorý vysvetľuje informácie o účtovnej jednotke, čím má pre používateľa týchto informácií dôležitý význam.

Slúžia ako informácie, ktoré v zmysle zákona o účtovníctve vysvetľujú údaje v súvahe a výkaze ziskov a strát, prípadne ďalšie výkazy a údaje, ktoré ich dopĺňajú. V poznámkach účtovná jednotka uvádza aj informácie týkajúce sa použitia účtovných zásad a účtovných metód a ďalšie informácie podľa požiadaviek ustanovených zákonom o účtovníctve a opatreniami Ministerstva financií Slovenskej republiky. (Fabian, Mihaliková, Štangová, 2011)

Ako vysvetľujúci komentár predstavujú súčasť finančných výkazov, ktorá vykazuje pravidlá, metódy a postupy, ktoré účtovná jednotka pri zostavovaní účtovných výkazov použila, a ďalej všetky významné skutočnosti, ktoré majú vplyv na správne porozumenie skutočností obsiahnutých v účtovnej závierke.

Opatrenie, ktorým sú ustanovené podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky, termíny a miesto predkladanie účtovnej závierky pre obec ako i rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy a vyššie územné celky vymedzuje podrobnejší obsah rozdelený do 12 článkov:

Čl. I - Všeobecné údaje
Čl. II - Informácie o účtovných zásadách a účtovných metódach
Čl. III - Informácie o údajoch na strane aktív súvahy
Čl. IV - Informácie o údajoch na strane pasív súvahy
Čl. V - Informácie o výnosoch a nákladoch
Čl. VI - Informácie o transferoch a vzťahoch so subjektmi verejnej správy
Čl. VII - Informácie o údajoch na podsúvahových účtoch
Čl. VIII - Informácie o iných aktívach a pasívach
Čl. IX - Informácie o príjmoch a výhodách členov štatutárnych orgánov, dozorných orgánov a iných orgánov účtovnej jednotky
Čl. X - Informácie o spriaznených osobách a o ekonomických vzťahoch účtovnej jednotky
Čl. XI - Informácie o rozpočte a hodnotenie plnenia rozpočtu
Čl. XII - Informácie o skutočnostiach, ktoré nastali po dni, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, do dňa zostavenia účtovnej závierky

Obr. 3 Poznámky územnej samosprávy

Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

Zákon o účtovníctve taktiež uvádza, že účtovná jednotka v poznámkach uvedie aj skutočnosti, ktoré nie sú vykázané v ostatných súčiastiach účtovnej závierky, ale ich dôsledky menia pohľad na peňažnú situáciu účtovnej jednotky.

Informácie uvedené v poznámkach musia byť prehľadne a zrozumiteľne usporiadané, pričom opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky o účtovnej závierke ustanovuje obsah poznámok, ale formu ich prezentácie ponecháva na účtovnú jednotku. Poznámky môžu obsahovať aj ďalšie výkazy ako prehľad zmien vlastného imania alebo prehľad peňažných tokov. V konečnom dôsledku môžeme definovať poznámky definovať ako súbor obsahujúci dôležité informácie na posú-

denie stavu majetku, záväzkov, vlastného imania, výsledku hospodárenia a v neposlednej rade finančnej situácie účtovnej jednotky. (Mihaliková a kol., 2011)

3.3.4 Výkaz o plnení rozpočtu

Okrem vyššie uvedených účtovných výkazov sa v rámci účtovníctva samosprávy vyhotovuje aj výkaz o plnení rozpočtu, ktorý nepredstavuje súčasť účtovnej závierky, ale je dôležitým výkazom pri hodnotení plnenia verejného rozpočtu. Zároveň informácie, ktoré poskytuje sú podkladom na vypracovanie výročných správ samospráv.

Do roku 2002 patril výkaz o plnení rozpočtu Slovenskej republiky k špecifickým finančným výkazom zostavovaným a predkladaným na štvrťročnej báze. Od roku 2003 patrí medzi osobitné výkazy na poskytovanie informácií z účtovníctva a údajov potrebných na účel hodnotenia plnenia rozpočtu verejnej správy a aj v súčasnosti sa zostavuje a predkladá štvrťročne.

V súčasnosti je tento výkaz označený ako Finančný výkaz o plnení rozpočtu subjektu verejnej správy Fin 1-04, a jeho usporiadanie a obsahové vymedzenie ustanovuje vzor tohto finančného výkazu, ktorý je uvedený v prílohe č. 1 opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovuje usporiadanie, obsahové vymedzenie, spôsob, termín a miesto predkladania informácií z účtovníctva a údajov potrebných na účely hodnotenia plnenia rozpočtu verejnej správy.

Z hľadiska obsahu podľa vzoru výkaz obsahuje okrem všeobecných náležitostí dve časti:

1. príjmy a výdavky rozpočtu subjektu verejnej správy,
2. finančné operácie a pohyby na mimorozpočtových účtoch subjektu verejnej správy, členené na príjmové a výdavkové operácie. (Mihaliková a kol., 2011)

4 Finančný systém územnej samosprávy

Finančný systém je významný vnútorný faktor determinujúci ekonomiku územnosprávnych jednotiek a ovplyvňujúci rozsah i štruktúru municipálneho verejného sektora. Finančný systém miestnej samosprávy je možné definovať ako vyváženú, kompaktnú sústavu finančných zdrojov, na základe ktorých môžu orgány územnej samosprávy dosahovať plnenie stanovených cieľov sociálne-ekonomického rozvoja a realizovať tak vlastné kompetencie.

Významným impulzom smerujúcim k zmenám v oblasti finančného riadenia samosprávy v roku 2009 bolo zavedenie povinného programového rozpočtovania, ktorého cieľom bolo viesť k postupnému zlepšovaniu efektívnosti a výkonnosti, čo bolo podporené zavedením merateľných ukazovateľov a ich pravidelným vyhodnocovaním.

Funkčný finančný systém by mal hospodárne a efektívne využívať finančné prostriedky, a tým vytvárať vhodné predpoklady pre optimálny rozvoj jednotlivých územných samospráv. Podľa Pekovej (2014) preto predpoklad optimálneho hospodárenia vyjadruje súlad so základnými princípmi finančného systému územnej samosprávy, medzi ktoré patria:

- konzistencia finančného systému územnej samosprávy s cieľmi a zámermi ekonomického vývoja na ústrednej úrovni,
- relatívna nezávislosť územných rozpočtov,
- určitý stupeň kontroly z ústrednej úrovne,
- prerozdeľovacie vzťahy založené na spravodlivosti a slušnosti,
- princíp solidarity,
- hospodárenie podľa ročného rozpočtu,
- vytváranie mimorozpočtových fondov v obmedzenej miere,
- stabilita finančného systému,
- dlhodobá udržateľnosť hospodárenia,
- účinnosť finančného systému,
- administratívna nenáročnosť,
- prehľadnosť finančného systému.

4.1 Rozpočet a proces jeho tvorby

Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy č. 583/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov uvádza, že rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku, a ktorý predstavuje súčasť

rozpočtu sektora verejnej správy. Peková (2002) definuje rozpočet obce ako decentralizovaný peňažný fond, ktorý sa tvorí, rozdeľuje a používa na princípe nenávratnosti, neekvivalencie a nedobrovoľnosti, čím vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce.

Rozpočet obce podľa zákona č. 583/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov obsahuje:

- príjmy a výdavky, ktoré majú vzťah k samosprávnej pôsobnosti i k prenesenému výkonu štátnej správy,
- finančné vzťahy k obecnému verejnému sektoru,
- finančné vzťahy k podnikateľským subjektom,
- finančné vzťahy k štátnemu rozpočtu, k iným obciam a vyšším územným celkom,
- finančné vzťahy k ostatným subjektom.

Rozpočet teda upravuje príjmy a výdavky subjektu verejnej správy. V Slovenskej republike sú príjmy a výdavky členené na základe rozpočtovej klasifikácie platnej pre celú rozpočtovú sústavu.

Aktuálna právna úprava ustanovuje, že rozpočet územnej samosprávy sa zostavuje ako viacročný. Viacročný rozpočet je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci ich pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové obdobia. Viacročný rozpočet tvorí:

1. rozpočet obce na príslušný rozpočtový rok,
2. rozpočet obce na rok nasledujúci po príslušnom rozpočtovom roku,
3. rozpočet obce na rok nasledujúci po roku, na ktorý sa zostavuje rozpočet uvedený v bode 2.

Podľa zákona č. 583/2004 Z. z. § 9 ods. 4 príjmy a výdavky rozpočtov uvedených v bodoch 2. a 3. nie sú záväzné. Vyššie uvedený zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy člení rozpočet obce *na bežné príjmy a bežné výdavky* (bežný rozpočet), *kapitálové príjmy a kapitálové výdavky* (kapitálový rozpočet) a *finančné operácie*. Finančnými operáciami sa vykonávajú prevody z peňažných fondov obce a realizujú sa návratné zdroje financovania a ich splácanie. Finančné operácie nie sú súčasťou príjmov a výdavkov rozpočtu obce.

Proces tvorby rozpočtu

Zostavenie rozpočtu obce vychádza predovšetkým z viacročného rozpočtu, z určitého podielu na výnosoch daní v správe štátu ustanovených osobitným predpisom a zo schválených finančných vzťahov štátneho rozpočtu k rozpočtom územných samospráv. Obec je pri zostavovaní rozpočtu povinná prednostne zabezpečiť krytie všetkých záväzkov, ktoré pre ňu vyplývajú z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi. Zároveň má možnosť využiť rôzne typy, metódy rozpočto-

vania, teda spôsob zostavenia a následnej realizácie rozpočtu. Balážová a Papcunová (2008) uvádzajú, že výber metodiky by mal reflektovať aktuálne potreby, ktoré so sebou prinášajú reformné procesy vo verejnej správe.

Proces tvorby rozpočtu územnej samosprávy pozostáva z troch fáz. V prípravnej fáze obec a ňou zriadené organizácie odhadujú svoje príjmy i výdavky a rozpočet následne posudzujú odborné komisie. Rozhodovacia fáza je naplnená schválením rozpočtu na rokovaní zastupiteľstva územnej samosprávy. V realizačnej fáze dochádza k realizácii rozpočtu, zahŕňa tiež kontrolu a hodnotenie skutočného plnenia rozpočtu. Obec zostavuje a člení rozpočet v súlade s platnou rozpočtovou klasifikáciou, ktorú stanovuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky svojim výnosom.

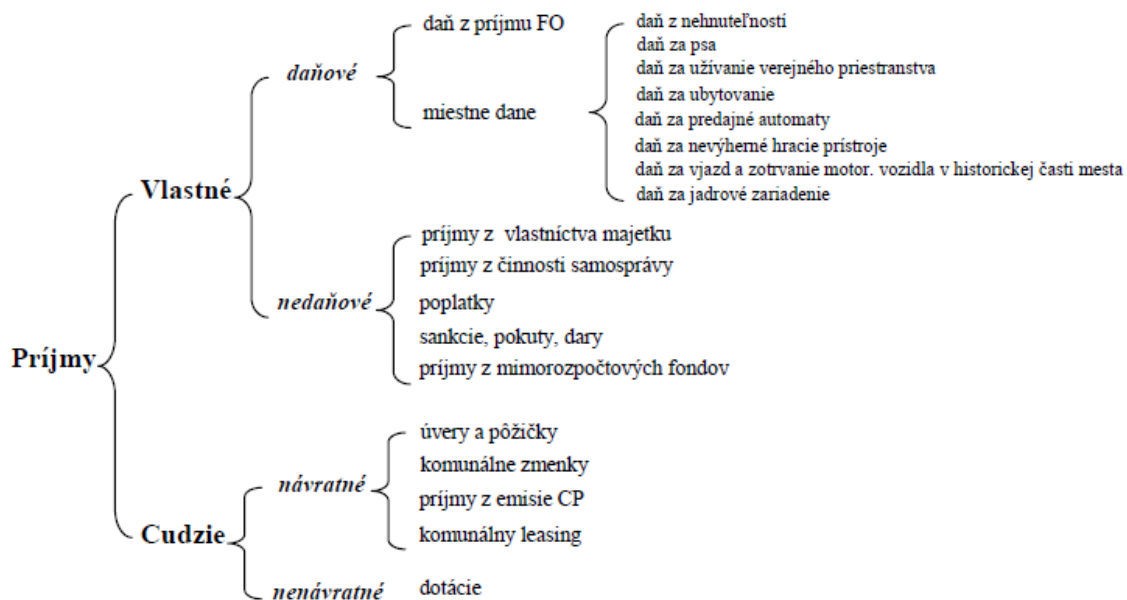
Od 1. januára 2009 majú jednotlivé subjekty samosprávy povinnosť podľa zákona č. 583/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy pripravovať programové rozpočty. Pojem programový rozpočet je možné definovať ako systém založený na plánovaní úloh a aktivít v nadväznosti na priority a alokovanie disponibilných zdrojov do programov. Programové rozpočtovanie teda môžeme označiť ako skupinu viacerých oblastí rozpočtovania a hodnotenia, ktoré zdôrazňujú vzťah medzi rozpočtovými zdrojmi a dosiahnutými výstupmi.

Medzi hlavné črty programového rozpočtovania zaraďujeme orientáciu na výstupy a výsledky, čo je vyjadrením zodpovednosti samosprávy za plnenie cieľov. Ďalej je možné hovoriť o flexibilitate, ktorú v podstate umožňujú rozpočtové výdavky alokované do jednotlivých programov ako peňažné prostriedky využívať podľa aktuálnych zmien, avšak v zmysle plnenia vopred stanovených cieľov. Charakteristickým znakom je taktiež inklúzia, čo znamená že do prípravy rozpočtu sa majú možnosť zapojiť politici, manažéri, neziskové organizácie aj verejnosť. Programové rozpočty sú vnímané z dlhodobého hľadiska a tvoria sa v dlhšom časovom horizonte, pričom vychádzajú zo základných strategických dokumentov obce. (Mihaliková a kol., 2011)

Východiskový krok programového rozpočtovania vymedzuje Medved' (2011) ako definovanie množiny problémov, ktoré kladú nároky na zdroje a ich riešenie je vo verejnom záujme. Zdôrazňuje, že je veľmi potrebné, aby aktivity, ktorých riešenie presahuje volebný cyklus a sú svojimi požiadavkami na zdroje i možnými dôsledkami pre verejnosť významné, boli prejednávané so všetkými subjektmi verejného trhu, aby v budúcnosti nedochádzalo k ich spochybňovaniu.

4.1.1 Rozpočtové príjmy územnej samosprávy

Príjmová základňa rozpočtov územnej samosprávy je tvorená tak ako vlastnými, tak i cudzími zdrojmi príjmov. Vlastná príjmová základňa zahŕňa daňové i nedaňové príjmy. Cudziu príjmovú základňu tvoria nenávratné a návratné cudzie zdroje.

Obr. 4 Príjmy územnej samosprávy
Zdroj: Mital'ová J., 2004

Daňové príjmy vytvárajú v rozpočtoch územných samospráv najvýznamnejšiu skupinu bežných príjmov. Predstavujú nielen príjem, ale taktiež aj ekonomický nástroj regulovania územia. Obsahujú predovšetkým podielovú daň⁷ a miestne dane. Daň z príjmov fyzických osôb má formu štátnej podielovej dane a do rozpočtov územnej samosprávy plynie zákonom presne stanovené percento z celkového výnosu tejto dane. Zákon č. 564/2004 Z. z., o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov v znení neskorších predpisov stanovuje príjem rozpočtu obcí 68,5 % z celkového výnosu dane, pričom tento výnos sa rozdeľuje na základe kritérií vymedzených v nariadení vlády. Dôležitý daňový príjem tvoria miestne dane ako fakultatívny príjem, ktorý je prejavom finančnej autonómie územnej samosprávy. Možnosť výberu týchto daní vyjadruje prejav zvýšenia daňových právomoci samospráv. V Slovenskej republike túto problematiku upravuje zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov.

Nedaňové príjmy sú členené podľa ich zdroja a taktiež predmetu. Pre danú skupinu príjmov platí, že sú vo všeobecnosti závislé na aktivitách samosprávy. Nedaňové príjmy predstavujú všeobecne príjmy z vlastného podnikania.⁸ Miestne poplatky za komunálne odpady a drobné stavebné odpady sú priradené k užívateľským poplatkom. (Mihaliková a kol., 2011)

⁷ Daň z príjmov fyzických osôb

⁸ Príjmy z vlastného podnikania tvoria príjmy z obecných podnikov, podiel na zisku s majetkovým vkladom obce, príjmy z predaja alebo prenájmu majetku a príjmy z finančných investícií.

Nenávratné cudzie zdroje obce získavajú prostredníctvom štátneho rozpočtu, pričom sú tvorené najmä dotáciami, ktoré môžu byť účelové alebo neúčelové. Účelové sú poskytované na presne definovaný účel, ktorý môže mať podobu financovania bežných pravidelne sa opakujúcich potrieb, financovania výkonu prenesenej štátnej správy ako aj investičných aktivít. V závislosti od použitia vlastných prostriedkov Červenka (2009) vymedzuje, že je možné tieto dotácie členiť na podmienené, teda vyžadujúce si finančnú spoluúčasť dotovaného subjektu a nepodmienené, ktoré nie sú viazané vlastnými zdrojmi. Charakteristickým rysom neúčelových dotácií je ich využitie bez presne určeného účelu s možnosťou ich používať slobodne na základe vlastného uváženia. Sú poskytované na základe potrieb jednotlivých obcí.

Chýbajúce nenávratné finančné prostriedky môže obec pri splnení určitých podmienok⁹ nahradiť **návratnými cudzími zdrojmi**. Rizikom týchto zdrojov je skutočnosť, že návratné príjmy sú spravidla spájané s úrokovým zaťažením, ktoré môže výrazne zaťažiť hospodárenie obce v budúcnosti.

4.1.2 Rozpočtové výdavky územnej samosprávy

Výdavky územnej samosprávy sú určené financovať potreby lokálneho a regionálneho verejného sektora, a sú do značnej miery určované a limitované tak ako príjmovou stránkou rozpočtov, tak i rozsahom zodpovednosti a právomoci za zabezpečovanie verejných statkov.

Objem výdavkov miestnych rozpočtov neustále narastá, čo je podľa Pekovej (2011) dôsledok zvýšenej zodpovednosti za zabezpečovanie verejných statkov, ale i dôsledok rastu verejného sektora ako celku. Výdavkové trendy v samospráve naznačujú, že existujú výrazné rozdiely vo výdavkoch medzi jednotlivými obcami. Tieto rozdiely¹⁰ vo výdavkoch na verejné statky medzi jednotlivými obcami a regiónmi sa ťažko odôvodňujú, pretože chýbajú vhodné nástroje objektivizácie výdavkov.

Peková (2012) taktiež uvádza, že zloženie a celková efektívnosť výdavkov je ovplyvnená aj veľkosťou obcí, pričom je preukázané, že menšie obce nemôžu využívať úspory z rozsahu pri poskytovaní služieb. Prejavom sú predovšetkým zvýšené administratívne náklady.

Pri členení výdavkov sa najčastejšie používa hľadisko ekonomické zohľadňujúce aj dĺžku obdobia, v ktorom sú potreby kryté danými výdavkami. Z tohto hľadiska môžeme hovoriť o bežných a kapitálových výdavkoch.

Bežné výdavky označované aj ako neinvestičné alebo prevádzkové slúžia na financovanie bežných, pravidelne sa opakujúcich potrieb v príslušnom rozpočto-

⁹ Stanovuje sa, že obce môžu získavať a použiť tieto finančné prostriedky len na krytie kapitálových potrieb s tým, že záväzky vyplývajúce z týchto vzťahov dlhodobo nenarušia princíp vyrovnanosti bežného rozpočtu v nasledujúcich rokoch.

¹⁰ Rozdiely sú predovšetkým v technickej vybavenosti, v rozvoji infraštruktúry, v bytovej výstavbe, rozhodujúca je aj poloha danej obce vo vzťahu k nosnej ekonomickej a obchodnej sfére, napojenie na dopravnú infraštruktúru i celkový stav krajiny.

vom období. Spadajú tu neinvestičné bežné nákupy spotrebného materiálu, výdavky na mzdy, energie, neinvestičné transfery neziskovým organizáciám, rozpočtovým a príspevkovým organizáciám, podnikateľom i obyvateľstvu. Ich charakter môže byť obligatórny či fakultatívny.

Kapitálové výdavky financujú dlhodobé predovšetkým investičné, bežne sa neopakujúce potreby s presahom jedného rozpočtového obdobia. Spájajú sa s požiadavkou účelovosti a predstavujú najčastejšie financovanie konkrétnej investície, prípadne splácanie dlhu, pričom úroky sa v tomto prípade ponímajú ako výdavky bežného rozpočtu. Medzi kapitálové výdavky patria investičné výdavky, výdavky na nákup majetkových podielov akcií, kapitálové transfery neziskovým organizáciám, rozpočtovým a príspevkovým organizáciám, podnikateľom a obyvateľstvu, investičné pôžičky. (Mihaliková a kol., 2011)

4.2 Záverečný účet obce

Po skončení rozpočtového roka sú údaje obce o rozpočtovom hospodárení súhrne spracované do záverečného účtu. Základnou legislatívnou normou, ktorá upravuje zostavenie záverečného účtu obce je zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Spracovanie návrhu záverečného účtu je postupný proces so zákonitosťami a pravidlami. V prvom kroku obec finančne vysporiada svoje hospodárenie vrátane finančných vzťahov k štátu, najmä k štátnemu rozpočtu a štátnym fondom, ale i k:

- právnickým a fyzickým osobám¹¹,
- zriadeným rozpočtovým a príspevkovým organizáciám,
- právnickým osobám, ktorých je zakladateľom,
- rozpočtom iných obcí, k rozpočtom vyšších územných celkov, do ktorého územia obec patrí, ak plnia spoločné úlohy.

Finančné prostriedky vyplývajúce z finančných vzťahov sú súčasťou rozpočtu obce a sú rozpočtované podľa ekonomickej rozpočtovej klasifikácie ako granty a transfery v príjmovej aj výdavkovej časti rozpočtu obce. Prijatie týchto prostriedkov a rovnako ich použitie je súčasťou plnenia a čerpania rozpočtu obce. (Účtovníctvo ROPO a obcí v praxi, 3/2015)

Zúčtovanie finančných prostriedkov je rovnako dôležité aj pri usporiadaní prebytku rozpočtu obce, pretože ak je možné ich použiť v nasledujúcom rozpočtovom roku v súlade s platnými predpismi alebo zmluvami, ich zostatok sa pri usporiadaní prebytku rozpočtu obce z tohto prebytku vylučuje. Rovnako sa vylučujú z prebytku rozpočtu obce nevyčerpané účelové prostriedky, ktoré nie je možné použiť v súlade s účelom a ktoré sa z tohto dôvodu v nasledujúcom rozpočtovom roku

¹¹ Podnikateľom pôsobiacim na území obce, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území, čo obci vyplýva zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, a z všeobecne záväzných nariadení obce, ako aj zo zmlúv.

pri ich zúčtovaní vracajú poskytovateľovi. Po vysporiadaní finančných vzťahov obec pristupuje k samostatnému spracovaniu návrhu záverečného účtu. (Účtovníctvo ROPO a obcí v praxi, 2/2014)

Zákon č. 583/2004 Z. Z., o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov uvádza, že záverečný účet obce obsahuje najmä:

1. údaje o plnení rozpočtu,

Obsahom tejto časti je najmä zhodnotenie skutočne dosiahnutých príjmov a výdavkov podľa platnej ekonomickej rozpočtovej klasifikácie a zdôvodnenie rozdielov medzi rozpočtovanými a skutočne dosiahnutými príjmami a výdavkami.

2. bilanciu aktív a pasív,

Teda zhodnotenie finančno-majetkovej pozície s osobitným zameraním na rozbor stavu a vývoja pohľadávok a záväzkov, z toho osobitne pohľadávok a záväzkov po lehote splatnosti. Pri hodnotení majetkovej pozície obce treba okomentovať objemovo významné položky súvahy v oblasti majetku, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov.

3. prehľad o stave a vývoji dlhu,

V tejto časti návrhu je dôležité zhodnotiť stav bankových úverov, dodávateľských investičných úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí, ako aj podať analýzu budúceho vývoja z titulu splácania návratných zdrojov financovania.

4. údaje o hospodárení príspevkových organizácií v ich pôsobnosti,

5. prehľad o poskytnutých dotáciách v členení podľa jednotlivých príjemcov, ak nie sú obcou zverejnené iným spôsobom,

6. údaje o nákladoch a výnosoch podnikateľskej činnosti,

Ak obec vykonáva podnikateľskú činnosť, zhodnotí jej výsledky, okomentuje plnenie plánu jej výnosov a nákladov a dosiahnutý výsledok hospodárenia.

7. hodnotenie plnenia programov obce.

Balážová a Papcunová (2008) zdôrazňujú nutnosť vychádzať pri spracovaní návrhu záverečného účtu obce z údajov účtovnej závierky, účtovných a finančných výkazov spracovaných v metodike schválenej Ministerstvom financií. Bobáková a Sedláková (2012) ale zdôrazňujú, že v návrhu záverečného účtu je potreba uviesť všetky závažné faktory a skutočnosti, ekonomické, ako aj organizačné, ktoré ovplyvnili tvorbu a čerpanie rozpočtových prostriedkov, ktorými obec a jej subjekty disponovali v príslušnom rozpočtovom roku. Podkladom na spracovanie návrhu záverečného účtu sú výsledky celoročného rozpočtového hospodárenia obce a výsledky hospodárenia rozpočtových a príspevkových organizácií zriadených obcou, ako aj obchodných spoločností založených obcou.

5 Posudzovanie finančnej situácie samosprávy

5.1 Finančná analýza, jej metódy a etapy

Finančná analýza samosprávy sa definuje ako súbor metód hodnotenia finančného hospodárenia organizácie, ktorý umožňuje určiť a ovplyvniť postavenie organizácie na základe analýzy jeho ekonomickej situácie. Zalai (2013) uvádza, že predstavuje rozbor údajov získaných z účtovníctva a rozpočtovníctva samosprávy s cieľom zistenia majetkovej a finančnej situácie. Finančná situácia ako súhrnné vyjadrenie úrovne všetkých aktivít organizácie je determinovaná mnohými činiteľmi, ktoré Růčková (2011) vymedzuje ako ukazovatele:

- **externé**, ktoré samospráva nemôže ovplyvniť a musí ich akceptovať,
- **interné**, ktoré samospráva môže svojimi aktivitami ovplyvniť.

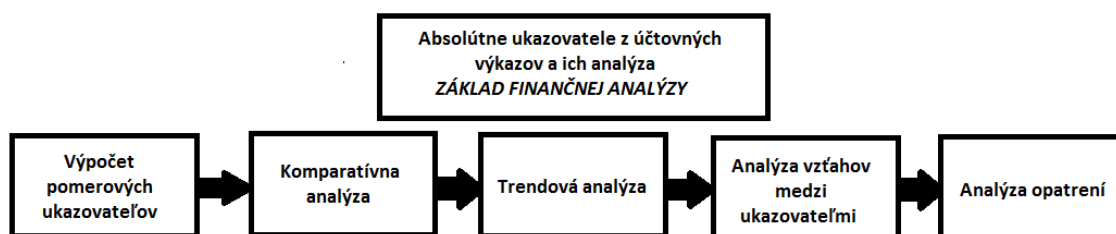
Cieľom finančnej analýzy samosprávy je poskytnúť čo najvernejší obraz o finančnom zdraví organizácie, ktorý spočíva v hodnotení výsledkov organizácie za analyzované obdobie, v identifikácii a kvantifikácii činiteľov, ktoré ich determinovali, ako i v prolongovaní doterajšieho vývoja a dosiahnutých výsledkov do budúcnosti.

Z dôvodu zabezpečovania väzby medzi predpokladanými výsledkami riadiacich rozhodnutí a skutočnosťou predstavuje neoddeliteľnú súčasť finančného riadenia organizácie. (Mihaliková a kol. 2011)

Mihaliková a Hrabovká (2012) považujú za hlavný informačný zdroj finančnej analýzy účtovníctvo, ktorého funkcia spočíva v zaisťovaní kvantitatívnych informácií o ekonomickej realite primárne finančnej povahy. Podľa Cenigovej (2014) však výstupy z účtovníctva v podobe údajov spracovaných v účtovných výkazoch nedokážu sami o sebe dostatočne určiť diagnózu finančného stavu organizácie, a preto je nevyhnutné s nimi ďalej pracovať a analyzovať ich. Obecne definujeme dva prístupy k ich hodnoteniu:

1. **fundamentálna analýza** založená na rozsiahlych znalostiach vzájomných súvislostí medzi ekonomickými a mimoeconomickými javmi, na skúsenostiach odborníkov a na ich subjektívnych odhadoch,
2. **technická analýza** využívajúca matematické, štatistické a ďalšie algoritmizované metódy na kvantitatívne spracovanie ekonomických dát s následným kvalitatívnym ekonomickým posúdením výsledkov.

Postup technickej finančnej analýzy je rozdelený do nasledujúcich etáp:

Obr. 5 Postup finančnej analýzy

Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

5.1.1 Analýza absolútnych ukazovateľov

Analýza absolútnych ukazovateľov je založená na využívaní údajov priamo obsiahnutých v účtovných výkazoch. Považuje sa za prvotnú analýzu, ktorá býva v samosprávach bežne realizovaná a podáva základnú orientačnú informáciu o finančnej situácii organizácie. Pozostáva z **horizontálnej** a **vertikálnej analýzy**.

Horizontálna analýza spočíva v porovnávaní údajov z účtovných výkazov za viaceré po sebe nasledujúce účtovné obdobia. Pre dostatočnú vypovedaciu schopnosť ukazovateľov získaných prostredníctvom tejto analýzy je však nevyhnutné mať k dispozícii dostatočne dlhý časový rad údajov, zabezpečiť porovnateľnosť údajov v časovom rade v konkrétne analyzovanej organizácii, ako i vylúčiť z údajov náhodné vplyvy, ktoré pôsobili na vývoj príslušnej položky. (Roubičková, Růčková, 2012)

Podľa Zalaia (2013) sledujeme pri horizontálnej analýze absolútnych ukazovateľov predovšetkým:

- Zmeny absolútnych hodnôt, spočívajúce vo vyčísl'ovaní absolútnych odchýlok ako rozdiel údaja bežného účtovného obdobia a bezprostredne predchádzajúceho účtovného obdobia. V prípade, že rozdiel predstavuje číslo kladné, hovoríme o náraste v príslušnom ukazovateli, ak ale číslo záporné, nastáva pokles ukazovateľa v čase.
- Percentuálne zmeny jednotlivých položiek, ktoré sa vyčísl'ujú ako pomer absolútnej zmeny k absolútnemu údaju bezprostredne predchádzajúceho účtovného obdobia násobený koeficientom 100. Ak je jeho výsledná hodnota kladná hovoríme o tempe rastu, ak záporná o tempe poklesu.

Vertikálna analýza označovaná aj ako percentuálna analýza ukazovateľov spočíva vo vyjadrení jednotlivých položiek účtovných výkazov ako percentuálneho podielu na jednej spoločnej základni vytvárajúcu 100 %. Výsledok tejto analýzy je vyjadrený ako percentuálna štruktúra majetku a zdrojov krytia majetku. Vertikálna analýza býva využívaná ako podklad pri plánovaní ukazovateľov, predovšetkým v situácii zabezpečenia stability percentuálnych podielov niektorých položiek na celkovom majetku alebo jeho zdrojov krytia. (Mihaliková, Hrabovská, 2012)

5.1.2 Rozdielová analýza

Rozdielové ukazovatele, často označované ako fondy finančných prostriedkov, slúžia k analýze a riadeniu finančnej situácie organizácie. Fond predstavuje zhrnutie určitých stavových ukazovateľov, ktoré vyjadrujú aktíva alebo pasíva, resp. vyjadruje rozdiel medzi súhrnom určitých položiek krátkodobých aktív a určitých položiek krátkodobých pasív. (Mihaliková a kol., 2011)

Marinič a Nývltová (2010) považujú za najčastejšie analyzovaný ukazovateľ rozdielovej analýzy **čistý pracovný kapitál**, ktorý vyjadruje rozdiel medzi celkovými obežnými aktívami a celkovými krátkodobými dlhmi. Ako súčasť obežného majetku financovaného dlhodobým kapitálom vyjadruje dôležitosť sledovania solventnosti organizácie. Prebytok krátkodobých aktív nad krátkodobými dlhmi oprávňuje k úsudku, že tak ako akýkoľvek podnikateľský subjekt tak i samospráva má dobré finančné zázemie a je likvidná.

5.1.3 Pomerová analýza

Pomerová analýza je charakterizovaná vzájomným vzťahom medzi dvoma alebo viacerými absolútnymi ukazovateľmi prostredníctvom ich vzájomného podielu. Hlavným zdrojom pomerovej analýzy sú predovšetkým účtovné dáta, kde údaje zo súvahy považujeme za stavové ekonomické veličiny a údaje z výkazu ziskov a strát za veličiny tokové. (Vochozka, 2011)

Pre posúdenie finančného hospodárenia a finančnej situácie v obci je preto podľa Mihalikovej a Hrabovskej (2012) dôležité stanoviť vhodné pomerové ukazovatele vychádzajúce ako z účtovníctva tak i rozpočtovníctva¹² organizácie. Pomerové ukazovatele vytvárajú základ toho, čo by mali samosprávy vyčísl'ovať a následne využívať v rámci kauzálnych analýz. Nasledujúci obrázok zachytáva najčastejšie používané ukazovatele podnikateľskej sféry a z nich odvodený navrhovaný súbor ukazovateľov majúci opodstatnenie pri posudzovaní finančnej situácie v územnej samospráve.

¹² Do finančnej analýzy preto vstupujú aj príjmy a výdavky rozpočtu obce ako základný nástroj finančného hospodárenia, nevyhnutné pre vybrané pomerové ukazovatele.

Ukazovatele	Podnikateľské subjekty	Samospráva	Zdroj údajov pre samosprávu
Produktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Produktivita dlhodobého majetku • Nákladovosť výkonov • Materiálová náročnosť • Mzdová náročnosť 	<ul style="list-style-type: none"> • Produktivita dlhodobého majetku • Nákladovosť výkonov 	<p>Súvaha</p> <p>Výkaz ziskov a strát</p>
Likvidity	<ul style="list-style-type: none"> • Celková likvidita • Bežná likvidita • Pohotovú likvidita 	<ul style="list-style-type: none"> • Celková likvidita • Bežná likvidita • Pohotovú likvidita 	<p>Súvaha</p>
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Obrat aktív • Doba obratu aktív • Doba obratu pohľadávok • Doba obratu záväzkov 	<ul style="list-style-type: none"> • Doba obratu pohľadávok • Doba obratu záväzkov 	<p>Súvaha</p> <p>Výkaz ziskov a strát</p>
Zadlženosti	<ul style="list-style-type: none"> • Celková zadlženosť • Miera zadlženosti • Finančná nezávislosť • Úrokové zaťaženie • Krytie úrokov • Úverová zadlženosť 	<ul style="list-style-type: none"> • Celková zadlženosť • Miera zadlženosti • Finančná nezávislosť • Podiel úverov na dlhoch • Úverové krytie 	<p>Súvaha</p> <p>Výkaz ziskov a strát</p>
Rentability	<ul style="list-style-type: none"> • Rentabilita celkového kapitálu • Rentabilita vlastného kapitálu • Rentabilita tržieb • Rentabilita nákladov 	<ul style="list-style-type: none"> • Ukazovatele rentability 	<p>Súvaha</p> <p>Výkaz ziskov a strát</p>
Špecifické	<ul style="list-style-type: none"> • Ukazovatele trhovej hodnoty 	<ul style="list-style-type: none"> • Hrubá majetková sila obce • Príjmový efekt majetku • Reprodukčná sila obce • Rozvojový koeficient obce • Miera sebestačnosti • Miera samofinancovania • Daňová sila obce • Daňová sebestačnosť % plnenia rozpočtu 	<p>Súvaha</p> <p>Výkaz o plnení rozpočtu</p> <p>Počet obyvateľov</p>

Obr. 6 Porovnanie finančných ukazovateľov podnikateľských subjektov a územnej samosprávy
Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

Pomerová analýza samosprávy realizovaná z účtovných dát

Oblasť likvidity

Platobná schopnosť je základným vyjadrením úspešného hospodárenia nielen v podnikateľskom, ale i vo verejnom sektore. Je určená solventnosťou, ktorá predstavuje všeobecnú schopnosť získať peňažné prostriedky na úhradu vlastných záväzkov, a likviditou charakterizovanou ako aktuálna schopnosť uhradiť vlastné záväzky.

Likvidita 1. stupňa (okamžitá) vypovedá o schopnosti organizácie uhrádzať práve splatné dlhy (krátkodobé záväzky) hotovostnými prostriedkami. Interval odporúčaných hodnôt v podmienkach Slovenskej republiky je <0,2 – 1,2>.

$$\text{Likvidita 1. stupňa} = \frac{\text{likvidné prostriedky}}{\text{krátkodobý cudzí kapitál}} \quad (1)$$

Likvidita 2. Stupňa (bežná) vypovedá o schopnosti organizácie hradiť svoje splatné dlhy hotovostnými prostriedkami ako aj peniazmi viazanými v krátkodobých pohľadávkach. Interval odporúčaných hodnôt je <1 – 1,5>.

$$\text{Likvidita 2. stupňa} = \frac{\text{finančný majetok} + \text{krátkodobé pohľadávky}}{\text{krátkodobý cudzí kapitál}} \quad (2)$$

Likvidita 3. Stupňa (celková) vyjadruje celkový potenciál likvidity, ak sa celý obežný majetok organizácie považuje za likvidné prostriedky schopné hradiť krátkodobé dlhy. Je dôležité podotknúť, že hodnota tohto ukazovateľa má vyššiu vypovedaciu schopnosť v prípade, ak od obežného majetku odrátame dlhodobé pohľadávky, ktoré nedokážu slúžiť na úhradu krátkodobých záväzkov. Interval odporúčaných hodnôt je <2 – 2,5>, avšak dôležité je, aby hodnota bola výrazne vyššia ako 1, t.j. aby obec s dostatočnou finančnou rezervou kryla svoje dlhy. (Mihaliková, Hrabovská, 2012)

$$\text{Likvidita 3. stupňa} = \frac{\text{obežný majetok}}{\text{krátkodobý cudzí kapitál}} \quad (3)$$

Oblasť aktivity

Ukazovatele aktivity vyjadrujú, kvantifikujú i analyzujú účinnosť efektívneho hospodárenia obce s majetkom. Túto stránku nám umožňujú sledovať ukazovatele, prostredníctvom ktorých sa vyjadruje viazanosť aktív. V samospráve sa podľa Mihalikovej a Hrabovskej (2012) kladie najväčší dôraz na sledovanie doby obratu pohľadávok a doby splácania záväzkov, a na vzájomné porovnávanie výsledkov daných ukazovateľov, pričom je pozitívne ak doba inkasa pohľadávok je kratšia ako doba splatnosti záväzkov.

Dobrá obratu pohľadávok (inkasa) vyjadruje priemernú dobu, ktorú musí samospráva čakať od okamihu predaja výrobkov, tovarov alebo služieb po následné získanie platby¹³.

$$\text{Doba obratu pohľadávok} = \frac{\text{priemerný stav pohľadávok}}{\text{tržby}} \times 365 \quad (4)$$

Doba splácania záväzkov, vlastná platobná disciplína, vypovedá o priemernej dobe trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. (Mihaliková a kol., 2011)

$$\text{Doba splácania záväzkov} = \frac{\text{priemerný stav záväzkov}}{\text{tržby}} \times 365 \quad (5)$$

Oblasť zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti definujú vzťah medzi vlastnými a cudzími zdrojmi financovania. Vzájomný pomer ukazovateľov často závisí na determinantoch ako veľkosť organizácie, ziskovosť, štruktúra aktív, rastové príležitosti a riziko z dôvodu ich predpokladaného vplyvu na kapitálovú štruktúru. Rozhodovanie o kapitálovej štruktúre zaradujeme k zásadným finančným rozhodnutiam aj v rámci samosprávy, pretože zdravá kapitálová štruktúra vplyva na ich prosperitu a finančnú stabilitu. Je preto dôležité hľadať optimálny pomer medzi vlastnými a cudzími zdrojmi definovanými ako návratná forma financovania prioritne využívaná na investičných potreby obce na základe platnej legislatívy.

Používanie návratných zdrojov financovania upravuje zákon č. 583/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov, ktorý ustanovuje, že obce môžu získavať a použiť tieto finančné prostriedky len na krytie kapitálových potrieb s tým, že záväzky vyplývajúce z týchto vzťahov dlhodobo nenarušia princíp vyrovnanosti bežného rozpočtu v nasledujúcich rokoch.

Zákonná úprava pripúšťa použitie návratných zdrojov financovania aj na krytie potrieb bežného rozpočtu v prípade časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu za podmienky, že budú splatené do konca rozpočtového roku z príjmov bežného rozpočtu. S cieľom zamedzenia neodôvodnenému zvyšovaniu zadlžovania územných samospráv sú naformulované prísne zákonné podmienky prijímania návratných zdrojov financovania.

Prvou podmienkou je celková suma dlhu obce, ktorá nesmie prekročiť 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka¹⁴. Druhou podmienkou je suma ročných splátok návratných zdrojov financovania vrátane

¹³ Zvýšená pozornosť je venovaná daňovým pohľadávkam, ktorých inkaso je dôležitým príjmom samospráv.

¹⁴ Celkovú sumu dlhu obce tvorí súhrn záväzkov vyplývajúcich zo splácania istín návratných zdrojov financovania ku koncu rozpočtového roka vrátane sumy doteraz prevzatých ručiteľských záväzkov obce.

výnosov, ktorá nesmie prekročiť 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Použitie konkrétneho objemu návratných finančných prostriedkov musí byť výsledkom analýzy a ocenenia rizík, ktoré sú spojené so splácaním finančných prostriedkov v budúcom období. Nývltová a Marinič (2010) zdôrazňujú, že problém zadlženosti sa inak javí z pohľadu malých obcí s nízkym rozpočtom, či so slabou majetkovou základňou ako u obcí veľkých, kde je riziko neschopnosti splácať svoje dlhy menšie.

Neplatí však, že zadlženosť je chápaná len ako negatívny jav. Prostredníctvom využívania cudzích zdrojov je možné zvyšovať finančnú nezávislosť obcí, a tým zabezpečovať rast finančnej samostatnosti. Je preto dôležité tieto ukazovatele vyčíslňovať a v prípade negatívnych výsledkov vykonávať potrebné korekcie. Ukazovatele zadlženosti sú dôležitým informačným zdrojom pre bankové inštitúcie v prípade hodnotenia bankového ratingu obce pri žiadaní úveru. (Zalai, 2013)

Nasledujúce ukazovatele hodnotiace finančnú štruktúru a schopnosť splácať dlhy umožňujú analyzovať podiel cudzieho kapitálu na financovaní potrieb samosprávy a vyjadriť vplyv tohto podielu na jej výsledky.

Ukazovateľ stupňa finančnej samostatnosti je pomerom vlastného imania obce a cudzích zdrojov a vypovedá o zadlženosti vlastného kapitálu. V trhovej ekonomike by sa hodnota mala pohybovať do 100 %¹⁵. V prípade samospráv má podstatný vplyv na stav zadlženosti aj tvorba rezerv. Vochozka (2011) uvádza, že je vhodné pri používaní finančného leasingu zväziť objem dlhodobého záväzku a zároveň zvýšiť stav aktív o hodnotu prenajatého majetku. Opakom finančnej sebestačnosti je ukazovateľ miery zadlženosti. Čím vyššia je hodnota ukazovateľa, tým väčšia je finančná sila organizácie. Vo všeobecnosti organizácie s vyššou hodnotou miery zadlženosti si vytvárajú aj vyššie riziko, pretože majú hodnotu cudzích zdrojov väčšiu ako hodnotu vlastných zdrojov krytia majetku.

$$\text{Finančná samostatnosť} = \frac{\text{vlastný kapitál}}{\text{cudzí kapitál}} \times 100 \quad (6)$$

$$\text{Miera zadlženosti} = \frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{vlastné zdroje}} \times 100 \quad (7)$$

Celková zadlženosť (dlhový pomer) je ukazovateľ naznačujúci situáciu, v ktorej je časť dlhu obce pokrývaná majetkom tejto obce. Tento ukazovateľ vyjadruje v akom rozsahu je majetok krytý cudzími zdrojmi. Zadlženosť spolu s potenciálnym rizikom predstavuje budúce dlhové bremeno obce. Dlhový pomer väčší ako 1 znamená, že obec má viac cudzích zdrojov ako aktív. Ak je nižší ako 1, ide o situáciu, že má subjekt viac aktív ako cudzích zdrojov. Tento ukazovateľ pomáha pri determi-

¹⁵ Vyššia hodnota je možná len dočasne. Trvale vyššia hodnota je prijateľná len u subjektoch s bezpečnými a stabilnými príjmami.

novaní úrovne rizika. Pre veriteľov je priaznivejšia nižšia úroveň tohto ukazovateľa, pretože to predstavuje nižšiu úroveň rizika návratnosti požičaného kapitálu.

$$\text{Celková zadlženosť} = \frac{\text{cudzí zdroje}}{\text{celkový kapitál}} \times 100 \quad (8)$$

Finančná páka vyjadruje mieru zadlženosti vlastného kapitálu zvýšeného o 1. Vyjadruje, aký objem cudzieho kapitálu sa podieľa na krytí majetku. Čím je väčší podiel vlastného kapitálu na celkovom, tým je organizácia stabilnejšia. Tento ukazovateľ hovorí o tom, v akej miere obec využíva vo svojom finančnom riadení tzv. finančnú páku.

$$\text{Finančná páka} = \frac{\text{cudzí kapitál}+1}{\text{vlastný kapitál}} \quad (9)$$

Okrem miery zadlženosti je podľa Vochozku (2011) potrebné zistiť, aká je schopnosť obce znášať túto zadlženosť. Na jej vyjadrenie slúži ukazovateľ **úrokového krytia**, ktorý špecifikuje koľkokrát je organizácia zo zisku pred úrokmi a zdanením schopná pokryť úrokové náklady. Za optimum sa považuje hodnota 5, pričom by hodnota tohto ukazovateľa nemala klesnúť pod úroveň hodnoty 3.

$$\text{Úrokové krytie} = \frac{\text{výsledok hospodárenia pred zdanením} + \text{úrokové náklady}}{\text{úrokové náklady}} \quad (10)$$

Oblasť produktivity

Ukazovatele tejto oblasti majú významnú úlohu pri riadení efektívnosti organizácie. Možno tu posúdiť s akou efektívnosťou sú výrobné faktory využívané v transformačnom procese. Za hlavné ukazovatele, ktoré je možné sledovať v samospráve považujeme účinnosť dlhodobého majetku a nákladovosť výkonov.

$$\text{Účinnosť dlhodobého majetku} = \frac{\text{výnosy}}{\text{dlhodobý majetok}} \quad (11)$$

$$\text{Nákladovosť výkonov} = \frac{\text{náklady}}{\text{výnosy}} \quad (12)$$

Hodnota ukazovateľa účinnosti by mala narastať, naopak hodnota ukazovateľa nákladovosti by mala byť čo najnižšia, pričom je pozitívne ak sú hodnoty nižšie než 1. (Roubičková, Růčková, 2012)

Pomerová analýza samosprávy realizovaná z účtovných a rozpočtových dát

Ukazovatele fiškálnej kapacity

Fiškálna kapacita označovaná ako daňová kapacita vyjadruje objem daňových príjmov, ktoré samospráva získava aplikáciou priemernej daňovej sadzby. Meria schopnosť územnej samosprávy financovať lokálne verejné statky prostredníctvom vlastných daňových príjmov.¹⁶

Na meranie fiškálnej kapacity využívame metódu reprezentatívneho daňového systému (RTS)¹⁷. Je dôležité podotknúť, že táto metóda napriek precíznosti disponuje nevýhodou, ktorá spočíva v obmedzenej vypovedacej schopnosti ukazovateľov a v dostupnosti údajov pre ich výpočet.

Ako analytický nástroj používaný pre potreby fiškálneho a ekonomického porovnávania medzi regiónmi či jednotlivými územnými samosprávami môže byť metóda RTS definovaná len hypoteticky ako reprezentatívny daňový systém zahŕňajúci všetky dane v krajine. (Mihaliková a kol., 2011)

K ukazovateľom hodnotiacim finančnú kapacitu obce pomerovej analýzy realizovanej na úrovni územnej samosprávy zaradujeme ukazovatele miery sebestačnosti obce v tvorbe príjmov a miery samofinancovania.

Miera finančnej sebestačnosti je ovplyvňovaná optimálnym priradením príjmov do rozpočtov obcí a výdavkov vyplývajúcich zo zodpovednosti za zabezpečovanie lokálnych verejných statkov. Finančná sebestačnosť obce je indikátorom odzrkadľujúcim mieru samostatnosti a stability hospodárenia samosprávy.

$$\text{Finančná sebestačnosť} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{celkové príjmy}} \times 100 \quad (13)$$

Miera samofinancovania je definovaná ako podiel vlastných príjmov na bežných výdavkoch. Ak je výsledná hodnota ukazovateľa vyššia ako 1, hovoríme o situácii, v ktorej obec môže dané prostriedky použiť na rozvojové projekty. Pri výslednej hodnote nižšej ako 1 je nutné na krytie bežných výdavkov aj ďalšie zdroje – dotácie. (Růčková, 2011)

$$\text{Miera samofinancovania} = \frac{\text{vlastné príjmy}}{\text{bežné výdavky}} \quad (14)$$

Ukazovatele pre hodnotenie bežného hospodárenia obce

Ukazovatele hodnotenia bežného hospodárenia slúžiace k analýze minulého hospodárenia odhaľujú pozitívne a negatívne faktory, ktoré hospodárenie ovplyvnili. Zalai (2013) uvádza, že kvalitnou finančnou analýzou je možné poukázať na od-

¹⁶ V prípade, že okrem vlastných daňových príjmov berieme do úvahy aj vlastné nedaňové príjmy obce, hovoríme o finančnej kapacite.

¹⁷ Representative Tax System

straňovanie vplyvov negatívnych faktorov a tým zároveň podporiť pozitívne pôsobiace faktory na hospodárenie daného článku územnej samosprávy.

Daňová sila obce vyjadruje sumu daňových príjmov rozpočtu obce v prepočte na jedného obyvateľa danej obce a súčasne predstavuje meradlo daňovej výnosnosti obce. Tento objem daní predstavuje daňovú autonómiu miestnej samosprávy – objem daňových príjmov, ktoré spravuje obec sama a rozhoduje o ich využití na plnenie svojich vlastných kompetencií.

$$\text{Daňová sila obce} = \frac{\text{daňové príjmy}}{\text{počet obyvateľov}} \quad (15)$$

Daňová sebestačnosť obce je definovaná ako pomer daňových príjmov obce k bežným príjmom rozpočtu.

$$\text{Daňová sebestačnosť} = \frac{\text{daňové príjmy}}{\text{bežné príjmy}} \times 100 \quad (16)$$

Percento plnenia rozpočtových príjmov resp. výdavkov dáva do súvisu schopnosť finančného manažmentu zostavovať reálne plány. Tento ukazovateľ hodnotí v akej miere sa podarilo naplniť očakávané príjmy resp. ako sa podarilo odhadnúť výšku predpokladaných výdavkov. (Zalai, 2013)

$$\text{Plnenie rozpočtu} = \frac{\text{skutočná hodnota}}{\text{plánovaná hodnota}} \times 100 \quad (17)$$

Majetkové ukazovatele

Vlastníctvo majetku ako významný predpoklad fungovania samosprávnych jednotiek je základným predpokladom rozvoja lokálneho i regionálneho sektora umožňujúcim vytváranie vlastnej podnikateľskej činnosti samosprávy a vytváranie priestoru pre kvalitné zabezpečenie lokálnych verejných statkov.

Spôsoby nakladania s majetkom obce nie sú záväzne vymedzené zákonom. Balážová a Papcunová (2006) poukazujú na tri základné spôsoby jeho využívania, ku ktorým zaraďujú využívanie majetku na výkon samosprávy ako prioritnú činnosť, na verejné účely spojené so zabezpečovaním lokálnych verejných statkov alebo na podnikateľskú činnosť obce.

Hrubá majetková sila obce vyjadrená hodnotou majetku obce na jedného obyvateľa je ukazovateľom, na základe ktorého je možné posúdiť rozvojový potenciál obce viazaný na obecný majetok.

$$\text{Hrubá majetková sila} = \frac{\text{celková hodnota majetku}}{\text{počet obyvateľov}} \quad (18)$$

Čistá majetková sila obce vyjadruje hodnotu majetku obce na obyvateľa po odpočítaní záväzkov viazaných na nadobudnutie majetku.

$$\text{Čistá majetková sila} = \frac{\text{celková hodnota majetku} - \text{záväzky}}{\text{počet obyvateľov}} \quad (19)$$

Príjmový efekt majetku vypovedá o tvorbe príjmov plynúcich do obecného rozpočtu a súčasne súvisiacich s trhovým využitím majetku obce. Tento ukazovateľ vyjadruje aká výška príjmov je viazaná na 1 euro hodnoty obecného majetku.

$$\text{Príjmový efekt majetku} = \frac{\text{príjmy z vlastníctva majetku}}{\text{celková hodnota majetku}} \quad (20)$$

Reprodukčná sila je definovaná ako schopnosť obce zabezpečiť príjmy z využívania obecného majetku, ktoré súvisia jednak s využívaním majetku na trhové účely a zároveň z majetku slúžiaceho na zabezpečovanie verejných služieb, ktoré sú čiastočne spoplatnené pre občanov ako ich užívateľov.

$$\text{Reprodukčná sila} = \frac{\text{celkové príjmy z vlastníctva majetku}}{\text{celková hodnota majetku}} \quad (21)$$

Rozvojový koeficient poukazuje na relatívny podiel ročných výdavkov na rozvojové investície vo vzťahu k disponibilnému majetku. (Mihaliková a kol., 2011)

$$\text{Rozvojový koeficient} = \frac{\text{kapitálové výdavky}}{\text{celková hodnota majetku}} \times 100 \quad (22)$$

6 Možnosť využitia modelov pri hodnotení finančnej situácie

Modelovanie procesov vymedzujeme ako činnosť, pri ktorej sú procesy popisované, analyzované a následne optimalizované. Nie je však postačujúce analyzovať len minulé či súčasnú situáciu v organizácii. Je rovnako nevyhnutné prostredníctvom kvantifikácie rôznych ukazovateľov určovať dôsledky ich vzájomného pôsobenia na výstupy manažérskych rozhodnutí a modelovo navrhovať cesty k dosiahnutiu stanovených cieľov.

6.1 Model a využitie modelového prístupu

Model je definovaný ako zjednodušený obraz skutočného systému obsahujúci informácie relevantné z hľadiska daného problému. Vyjadruje odpoveď na určitú otázku v definovaných podmienkach, vyplývajúcich tak ako z vnútorných vlastností systému, tak aj z vonkajšieho prostredia.

Kvalita modelu je ovplyvnená dostatočným množstvom externých i interných informácií, ktoré slúžia k samostatnému modelovaniu, jeho upresňovaniu i simulácii a môžu byť podľa Zalaia (2013) využívané ako:

- nástroj pre zvýšenie procesnej vyspelosti,
- podklad pre analýzu a reengineering procesov,
- podklad pre návrh informačných systémov,
- formálna dokumentácia procesov.

Mihaliková a Hrabovská (2012) vymedzujú modelový prístup z troch hľadísk:

1. z globálnej štruktúry pozostávajúcej z postupu navrhovania¹⁸,
2. z vnútorného hľadiska, v ktorom je celé modelovanie založené na vytvorení modelu skúmaného systému,
3. z hľadiska štruktúry systému riadenia.

6.2 Metódy modelovania použiteľné v ekonomických procesoch

Modelovaním a analýzou procesov sú operácie v organizácii efektívnym a optimálnym spôsobom analyzované a vylepšované. Modelovanie je zobrazovací proces, pri ktorom existuje konkrétne definovaný zámer. Na úvod každého modelovania je

¹⁸ Postup navrhovania spočíva z formulácie a vlastnej definície problému, návrhu metodiky riešenia problému, zberu a spracovania informácií, formulácie základných vzťahov v systéme, definovania vplyvu týchto vzťahov na výstupné veličiny, a v neposlednej rade i z realizácie a verifikácie modelu.

dôležité vymedziť problém, ktorý by mal byť definovaným tým, čo má byť dosiahnuté, potrebnými informáciami a nutnými operáciami, ktoré sú potrebné na opis problému.

Modelovanie procesov umožňuje zbierať a analyzovať údaje a vykonávať s nimi buď explanáciu alebo predikciu. V súčasnosti existuje celá rada metód, ktoré modelovanie umožňujú. K základným metódam, ktoré bývajú využívané v ekonomických procesoch Kotulič (2010) zaraďuje:

- **Matematické** metódy založené na matematickom popise štruktúry a správania systému, čo umožňujú systavy ukazovateľov, pri konštrukcii ktorých sa rešpektuje požiadavka čo najvernejšej reprodukcie a deskripcie skúmanej ekonomickej reality.
- **Štatistické** metódy založené na analýze historických časových radov. Sú použiteľné za predpokladu, že základné dáta boli generované stabilnou štruktúrou a že danej metóde budú vyhovovať aj extrapolované dáta v budúcnosti. Sú použiteľné najmä v prípade veľkej početnosti dát a stabilnom prostredí.

6.2.1 Modely finančnej analýzy

Ekonomický proces organizácie je vyznačovaný zložitými vnútornými vzťahmi, ktoré sú prenášané aj do pomerových ukazovateľov používaných k popisu tohto procesu. Sú kvalitatívnym vyjadrením úrovne alebo vývoja javu, vzťahov medzi nimi a sú sprostredkovaným obrazom určitého aspektu ekonomickej reality. Jednotlivé ukazovatele sa však vyznačujú obmedzenou vypovedacou schopnosťou, napriek existencii jednotlivých vzájomných závislostí, a akýkoľvek zásah do ekonomického procesu preto vyvolá nielen požadovaný účinok, ale aj množstvo ďalších dôsledkov. Z tohto dôvodu sa k analyzovaniu a hodnoteniu celkovej finančnej situácie používajú systavy ukazovateľov, označované pojmom analytické systémy alebo modely finančnej analýzy. (Mihaliková, a kol. 2011)

Sústavou ukazovateľov chápeme určitý súbor vnútorne spojených ukazovateľov s možnosťou zadefinovania vzájomných vzťahov. Počet ukazovateľov, ktoré sú do sústavy poňaté, závisí najmä na ciele a hĺbke analýzy.

Vo všeobecnosti môžeme podľa Zalaia (2013) hovoriť o dvoch základných typoch modelov:

1. Deterministické modely

Deterministické modely predpokladajú funkčné vzťahy, v ktorých určitej hodnote jednej premennej veličiny je priradená určitá hodnota inej premennej veličiny.

2. Stochastické modely

Stochastické modely, často označované ako pravdepodobnostné modely sú využívané pri vzťahoch náhodných v prípade, ak určitej hodnote jednej premennej zodpovedajú s istými pravdepodobnosťami rôzne hodnoty inej premennej veličiny.

7 Praktické prevedenie finančnej analýzy v obci Staškov

Praktická časť bakalárskej práce je vypracovaná za účelom poukázania na spôsob prevedenia finančnej analýzy v podmienkach územnej samosprávy. Prechádza jednotlivými chronologicky usporiadanými etapami finančnej analýzy aplikovanými na vybranej územnej samospráve Slovenskej republiky – v obci Staškov.

Informačnými zdrojmi sú absolútne ukazovatele za rok 2012 a 2013 vychádzajúce z výkazov konsolidovanej účtovnej závierky, záverečného účtu obce a finančného výkazu o plnení rozpočtu a nerozpočtovaných pohyboch. Ako prvotný zdroj prispievajúci k zostaveniu množstva relatívnych ukazovateľov umožňujú v obci posúdiť finančnú situáciu.

7.1 Obec Staškov

Obec Staškov je súčasťou súhrnného celku verejnej správy Slovenskej republiky. Ako samostatný územný samosprávny a správny celok je právnickou osobou riadenou zákonom č. 369/1990 Z. z., o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a Ústavou Slovenskej republiky, a spadajúcou pod Žilinský samosprávny kraj. Celková rozloha obce Staškov je 2 187 ha s počtom obyvateľov 2 751 za rok 2012 a 2 758 za rok 2013.

Hlavnou činnosťou obce je starostlivosť o všestranný rozvoj územia obce a o potreby jej obyvateľstva prostredníctvom svojich orgánov. Organizačná štruktúra obce je tvorená starostom obce a obecným zastupiteľstvom, ktoré predstavuje zastupiteľský zbor zložený z 9 poslancov volených v priamych voľbách na obdobie 4 rokov. Organizačnú štruktúru dopĺňajú taktiež komisie obecného zastupiteľstva.¹⁹ Výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce zabezpečujúcim organizačné a administratívne veci je obecný úrad.

Z hľadiska budúcich cieľov bude obec Staškov pokračovať aj naďalej prostredníctvom svojich orgánov v plnení hlavných samosprávnych funkcií, na ktoré bola zriadená a prenesených úloh štátnej správy, tak ako ustanovuje zákon.

7.2 Účtovný systém obce Staškov

Obec Staškov ako účtovná jednotka účtuje na základe metodiky účtovania platnej od roku 2008, akruálnym účtovníctvom. Ako súčasť konsolidovaného celku je materskou účtovnou jednotkou, ktorá má v zriaďovateľskej pôsobnosti 3 rozpočtové organizácie²⁰: Základná škola Staškov realizujúca základné vzdelávanie žiakov 1.-9. ročníka, Materská škola Staškov realizujúca predškolskú výchovu

¹⁹ Sociálna komisia, finančná komisia, stavebná komisia inventarizačná komisia, likvidačná komisia a komisia životného prostredia a ochrany prírody.

²⁰ Rozpočtová organizácia je právnickou osobou obce napojenou na jej rozpočet.

a Centrum voľného času Staškov sústredujúce deti za účelom trávenia voľnočasových aktivít. Konsolidovaný celok obce sa v rokoch 2012 a 2013 oproti minulým účtovným obdobiam nezmenil. Hlavnou činnosťou obce ako účtovnej jednotky je poskytovanie verejných služieb. Obec nie je zriadená na účely podnikateľskej činnosti.

Konsolidované účtovné závierky konsolidovaného celku obce nevyhnutné pre potreby finančnej analýzy boli v rokoch 2012 a 2013 zostavené v súlade so zákonom č. 431/2002 Z. z., o účtovníctve v znení neskorších predpisov a v súlade s opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/27526/2008 – 31 ako riadne na základe metódy úplnej konsolidácie. Zostavovanie prebiehalo za predpokladu nepretržitého trvania činnosti. V rámci konsolidácie konsolidovaného celku obce boli eliminované vzájomné pohľadávky, záväzky, náklady a výnosy, a bola vykonaná konsolidácia kapitálu.

Účtovné metódy a všeobecné účtovné zásady boli v analyzovanom období účtovnou jednotkou konzistentne aplikované pri dodržaní požiadavky verného a pravdivého zobrazenia.

7.3 Finančný systém obce Staškov

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce Staškov je rozpočet na príslušný rozpočtový rok zostavený na základe ustanovení zákona č. 583/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov ako viacročný pri dodržaní vnútorného členenia na rozpočet bežný, kapitálový a finančné operácie.

Od 1. januára 2009 má obec Staškov ako subjekt samosprávy povinnosť podľa zákona č. 583/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov pripravovať programový rozpočet, ktorý pre obec predstavuje snahu o zmenu pohľadu na rozpočet, jeho funkciu, obsah a prezentáciu. Jeho hlavným cieľom je snaha o väčší prehľad pri nakladaní s verejnými prostriedkami, stanovenie si jednotlivých cieľov, o ktoré sa bude snažiť obec v danom roku dosiahnuť.

Obecný úrad a obecné zastupiteľstvo verí, že strategické plánovanie v kombinácii s programovým rozpočtovaním účinne pomôžu obci Staškov zamerať sa na skutočne dôležité úlohy a sledovať úspešnosť ich riešenia. Programový rozpočet je preto pravidelne monitorovaný a hodnotený, vďaka čomu je umožnené sledovať vývoj finančného plnenia rozpočtu a účinnosť plnenia jednotlivých cieľov.

7.3.1 Rozpočet obce na rok 2012

Rozpočet obce na rok 2012 bol zostavený ako prebytkový, pričom bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový a kapitálový rozpočet ako schodkový. Schodok rozpočtu je krytý v zmysle pravidiel, teda prostredníctvom prebytku bežného rozpočtu a návratnými zdrojmi financovania.

Rozpočet bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 27. 01. 2012 uznesením č. 9/2012 nasledovne:

- celkom príjmy v hodnote **1 450 384 €**,
- celkom výdavky v hodnote **1 447 661 €**,
- prebytok v hodnote 2 723 €.

Na základe uznesení obce prešiel rozpočet úpravami schválenými dňa 31. augusta, 26. októbra a 7. decembra 2012. Po poslednej zmene bol rozpočet obce Staškov nasledovný:

Tab. 1 Upravený rozpočet obce Staškov na rok 2012 (€)

Rozpočet obce	
Príjmy celkom	1 729 757
Výdavky celkom	1 706 685
Prebytok hospodárenia	23 072
Bežný rozpočet obce	
Bežné príjmy	1 430 374
Bežné výdavky obce	677 806
Bežné mimorozpočtové výdavky	645 331
Prebytok hospodárenia bežného rozpočtu	107 237
Kapitálový rozpočet obce	
Kapitálové príjmy	104 223
Kapitálové výdavky	328 268
Schodok hospodárenia kapitálového rozpočtu	-224 045
Finančné operácie	
Príjmové finančné operácie	195 160
Výdavkové finančné operácie	55 280
Prebytok hospodárenia finančných operácií	139 880

Zdroj: Výkaz o čerpaní rozpočtu obce Staškov za rok 2012

Tab. 2 Rozpočet obce Staškov v roku 2012 a jeho plnenie (€)

	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2012	% plnenia rozpočtu
Príjmy celkom	1 450 384	1 729 757	1 479 003	85,50
Bežné príjmy	1 315 416	1 430 374	1 311 668	91,70
Kapitálové príjmy	93 546	104 223	13 597	13,05
Príjmové finančné operácie	41 422	195 160	153 738	78,78
Výdavky celkom	1 447 661	1 706 685	1 413 125	82,20
Bežné výdavky obce	590 136	677 806	498 183	85,73
Bežné výdavky mimorozpočtové	624 200	645 331	636 133	98,57
Kapitálové výdavky	179 426	328 268	219 392	66,83
Výdavkové finančné operácie	53 900	55 280	59 417	107,48

Zdroj: Výkaz o čerpaní rozpočtu obce Staškov za rok 2012

K 31. 12. 2012 obec vykázala:

- bežný rozpočet prebytok v hodnote 177 352 €,
- kapitálový rozpočet v hodnote -205 795 €,
- finančný rozpočet v hodnote 94 321 €.

7.3.2 Rozpočet obce na rok 2013

Rozpočet obce na rok 2013 bol zostavený ako prebytkový, pričom bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový a kapitálový rozpočet ako schodkový. Schodok rozpočtu je obcou krytý v zmysle pravidiel, teda prostredníctvom prebytku bežného rozpočtu a návratnými zdrojmi financovania.

Rozpočet bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 20. decembra 2012 uznesením č. 9/2012 nasledovne:

- celkom príjmy v hodnote **1 684 148 €**,
- celkom výdavky v hodnote **1 680 770 €**,
- prebytok v hodnote **3 378 €**.

Na základe uznesení obce prešiel rozpočet úpravami schválenými dňa 26. apríla, 28. júna, 27. augusta, 25. októbra a 06. decembra 2013. Po poslednej zmene bol rozpočet obce Staškov nasledovný:

Tab. 3 Upravený rozpočet obce Staškov na rok 2013 (€)

Rozpočet obce	
Príjmy celkom	2 052 097
Výdavky celkom	1 911 597
Prebytok hospodárenia	140 500
Bežný rozpočet obce	
Bežné príjmy	1 426 945
Bežné výdavky obce	710 653
Bežné mimorozpočtové výdavky	642 865
Prebytok hospodárenia bežného rozpočtu	73 427
Kapitálový rozpočet obce	
Kapitálové príjmy	488 352
Kapitálové výdavky	481 301
Prebytok hospodárenia kapitálového rozpočtu	7 051
Finančné operácie	
Príjmové finančné operácie	136 800
Výdavkové finančné operácie	76 778
Prebytok hospodárenia finančných operácií	60 022

Zdroj: Záverečný účet obce Staškov za rok 2013

Tab. 4 Rozpočet obce Staškov v roku 2013 a jeho plnenie (€)

	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2013	% plnenia rozpočtu
Príjmy celkom	1 684 148	2 052 097	1 350 099	65,79
Bežné príjmy	1 284 865	1 426 945	1 271 715	89,12
Kapitálové príjmy	339 283	488 352	11 584	2,37
Príjmové finančné operácie	60 000	136 800	66 800	48,83
Výdavky celkom	1 680 770	1 911 597	1 334 061	69,79
Bežné výdavky obce	573 015	710 653	500 886	70,00
Bežné výdavky mimorozpočtové	596 941	642 865	643 389	100,08
Kapitálové výdavky	434 036	481 301	111 862	23,24
Výdavkové finančné operácie	76 778	76 778	77 924	101,49

Zdroj: Záverečný účet obce Staškov za rok 2013

K 31. 12. 2013 obec Staškov vykázala:

- bežný rozpočet prebytok v hodnote 127 438 €,
- kapitálový rozpočet v hodnote -100 277 €,
- finančný rozpočet v hodnote -11 124 €.

7.3.3 Rozbor príjmov rozpočtu obce v analyzovanom období

V rámci príjmovej časti rozpočtu obec v rokoch 2012 a 2013 rozlíšila celkové rozpočtové príjmy na bežné, kapitálové a príjmové finančné operácie. Ako uvádza Tab. 2 a Tab. 4, najpodstatnejšou časťou celkových príjmov obce boli v daných rokoch bežné príjmy predstavujúce takmer 89 % celkových rozpočtových príjmov v roku 2012 a 95 % celkových rozpočtových príjmov v roku 2013.

Bežné príjmy obec následne rozčlenila na príjmy daňové a nedaňové tvoriace vlastnú príjmovú základňu obce, a bežné transfery ako nenávratné zdroje tvoriace cudziu príjmovú základňu. Daňové príjmy vytvárajúce najväčší podiel bežných príjmov v analyzovaných rokoch boli podľa ekonomickej klasifikácie členené na podielové dane, dane z majetku a dane za špecifické služby. Menej významné z hľadiska objemu boli príjmy nedaňové členené na základe zdroja a predmetu na poplatky a platby, pokuty, penále a iné sankcie, administratívne poplatky, príjmy z prenajatých budov a priestorov, príjmy z vkladov, príjmy zo sponzorstva a iné nedaňové príjmy. Granty a transfery prijaté obcou zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy boli účelovo viazané a v súlade s účelom i vynaložené. Výška týchto grantov a transferov bola odvodená od počtu obyvateľov. Najväčšiu položku v uvedených obdobiach predstavovala dotácia Krajského školského úradu Žilina na žiadosť zriaďovateľa školy na odchodné pedagogických zamestnancov v hodnote 418 742 € pre rok 2012 a 435 813 € pre rok 2013.

Tab. 5 Štruktúra bežných rozpočtových príjmov obce Staškov za rok 2012 (€)

Bežné príjmy	2012			
	Schválené príjmy	Upravené príjmy	Čerpanie príjmov	% plnenia príjmov
Daňové	665 422	641 822	641 204	99,90
Nedaňové	103 494	134 638	131 674	97,80
Transfery	546 500	653 914	518 002	79,22

Zdroj: Výkaz o čerpaní rozpočtu obce Staškov za rok 2012

Tab. 6 Štruktúra bežných rozpočtových príjmov obce Staškov za rok 2013 (€)

Bežné príjmy	2013			
	Schválené príjmy	Upravené príjmy	Čerpanie príjmov	% plnenia príjmov
Daňové	610 268	620 134	629 548	101,52
Nedaňové	111 799	126 018	132 979	105,52
Transfery	565 630	680 793	509 188	74,79

Zdroj: Záverečný účet obce Staškov za rok 2013

Cudziu príjmovú základňu vo vyššie uvedených obdobiach dopĺňali nenávratné cudzie zdroje - kapitálové príjmy tvorené kapitálovými transfermi v rámci verejnej

správy, príjmami z predaja kapitálových aktív a príjmami z predaja pozemkov, ako i návratné cudzie zdroje - príjmové finančné operácie tvorené bankovým úverom na rekonštrukciu strechy obecného úradu a domu kultúry v roku 2012 a zostatkom prostriedkov na bankovom úvere z prechádzajúcich rokov v roku 2013.

Na rozpočet obce Staškov boli v roku 2012 a 2013 svojimi príjmami napojené aj obcou zriadené rozpočtové organizácie, ktoré hospodárili samostatne na základe schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určil zriaďovateľ, obec Staškov, v rámci svojho rozpočtu.

Tab. 7 Štruktúra vlastných príjmov rozpočtových organizácií v roku 2012 (€)

Rozpočtová organizácia	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2012	% plnenie rozpočtu
Základná škola	11 000	11 000	14 374	130,68
Materská škola	4 900	4 900	5 285	107,86
Centrum voľného času	432	432	0	0,00
Celkom	16 332	16 332	19 659	120,37

Zdroj: Výkaz o čerpaní rozpočtu obce Staškov za rok 2012

Tab. 8 Štruktúra vlastných príjmov rozpočtových organizácií v roku 2013 (€)

Rozpočtová organizácia	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2013	% plnenie rozpočtu
Základná škola	5 000	12 400	15 232	122,84
Materská škola	3 000	3 000	6 300	210,00
Centrum voľného času	4000	4 000	1 001	25,03
Celkom	12 000	19 400	22 533	116,15

Zdroj: Záverečný účet obce Staškov za rok 2013

7.3.4 Rozbor výdavkov rozpočtu obce v analyzovanom období

V rámci programového rozpočtu na roky 2012-2014 rozlišuje obec celkové rozpočtové výdavky do 10 programov:

1. Plánovanie, manažment a kontrola
2. Služba občanom
3. Odpadové hospodárstvo
4. Údržba obce
5. Vzdelávanie

6. Kultúra
7. Prostredie pre život
8. Chod obecného úradu
9. Náklady súvisiace s prenájmom
10. Malé obecné služby

Každý program predstavuje rozpočet obce pre danú oblasť, ktorý má definovaný zámer, vyjadrujúci želaný dlhodobý dôsledok plnenia cieľov, ktoré si samospráva stanovila. Programy a ich časti obsahujú konkrétne merateľné ciele, ktoré prezentujú plánované výstupy a výsledky práce obce a jej rozpočtových organizácií v nasledujúcich troch rokoch.

Ako poukazuje Tab. 2. a Tab. 4, obec dodržala v analyzovanom období ekonomické hľadisko členenia výdavkov na bežné výdavky, kapitálové výdavky a výdavkové finančné operácie.

Bežné výdavky boli tvorené bežnými výdavkami obce a bežnými mimorozpočtovými výdavkami. Bežné výdavky obce zahŕňali neinvestičné a prevádzkové výdavky spadajúce predovšetkým do programov: malé obecné služby, kultúra, údržba obce, chod obecného úradu a služby občanom. Bežné mimorozpočtové výdavky tvoriace v rokoch 2012 a 2013 najväčší podiel na celkových rozpočtových výdavkoch predstavovali výdavky smerujúce k rozpočtovým organizáciám obce. Zahŕňali predovšetkým dotácie od obce Staškov, dofinancovanie platov zamestnancov regionálneho školstva, pomoc v hmotnej núdzi deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia či kapitálové zhodnotenie vybavenia rozpočtových organizácií.

Tab. 9 Štruktúra bežných mimorozpočtových výdavkov za rok 2012 a ich plnenie (€)

Rozpočtová organizácia	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2012	% plnenie rozpočtu
Základná škola	440 293	465 362	459 355	98,71
Materská škola	119 805	120 535	120 513	99,98
Centrum voľného času	64 102	59 434	56 265	94,67
Celkom	642 200	645 331	636 133	98,57

Zdroj: Výkaz o čerpaní rozpočtu obce Staškov za rok 2012

Tab. 10 Štruktúra bežných mimorozpočtových výdavkov za rok 2013 a ich plnenie (€)

Rozpočtová organizácia	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2013	% plnenie rozpočtu
Základná škola	455 908	490 120	490 028	99,98
Materská škola	114 832	122 566	122 522	99,96
Centrum voľného času	26 201	30 179	30 839	102,17
Celkom	596 941	642 865	643 389	100,08

Zdroj: Záverečný účet obce Staškov za rok 2013

Kapitálové výdavky obec využila na financovanie dlhodobých a predovšetkým investičných potrieb pri dodržaní požiadavky účelovosti. Tieto výdavky boli tvorené predovšetkým účelovými dotáciami s vlastnou finančnou spoluúčasťou obce, ale i vlastnými investičnými aktivitami obce v podobe financovania konkrétnej investície ako výkup pozemkov pre výstavbu chodníkov a prístupových ciest, rekonštrukcia mostov a zastávok v obci.

7.4 Analýza absolútnych ukazovateľov v obci Staškov

7.4.1 Horizontálna analýza súvahy a výkazu ziskov a strát

Tab. 11 Horizontálna analýza skrátenej súvahy - oblasť aktív (€)

Súvaha				
Položka	2012	2013	Absolútna zmena	% zmena
Aktíva	4 012 673,72	3 765 158,79	-247 514,93	-6,17
Neobežný majetok	3 799 449,23	3 612 907,19	-186 542,04	-4,91
Dlhodobý nehmotný majetok	9 216,16	8 440,00	-776,16	-8,42
Dlhodobý hmotný majetok	3 333 165,24	3 147 399,36	-185 765,88	-5,57
Dlhodobý finančný majetok	457 067,83	457 067,83	0,00	0,00
Obežný majetok	211 389,00	150 399,07	-60 989,93	-28,85
Zásoby	5 148,00	8 392,28	3 244,28	63,02
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	12 995,00	12 766,98	-228,02	-1,75
Dlhodobé pohľadávky	0,00	0,00	0,00	0,00
Krátkodobé pohľadávky	34 898,00	24 986,65	-9 911,35	-28,40
Finančné účty	158 348,00	104 253,16	-54 094,84	-34,16
Poskytnuté návratné finančné výpomoci dlhodobé	0,00	0,00	0,00	0,00
Poskytnuté návratné finančné výpomoci krátkodobé	0,00	0,00	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	1 835,49	1 852,53	17,04	0,93
Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj: Konsolidovaná súvaha účtovnej jednotky ROPO OV 1-01 (MF/221110/2009-31)

Tab. 12 Horizontálna analýza skrátenej súvahy - oblasť pasív (€)

Súvaha				
Položka	2012	2013	Absolútna zmena	% zmena
Pasíva	4 012 673,72	3 765 158,79	-247 514,93	-6,17
Vlastné imanie	2 709 380,00	2 626 978,48	-82 401,52	-3,04
Oceňovacie rozdiely	0,00	0,00	0,00	0,00
Fondy	0,00	0,00	0,00	0,00
Výsledok hospodárenia	2 709 380,00	2 626 978,48	-82 401,52	-3,04
Podiely iných účtovných jednotiek	0,00	0,00	0,00	0,00
Závazky	961 384,38	879 150,59	-82 233,79	-8,55
Rezervy	43 089,38	44 656,48	1 567,10	3,64
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	11 000,00	10 358,40	-641,60	-5,83
Dlhodobé záväzky	458 932,00	444 416,53	-14 515,47	-3,16
Krátkodobé záväzky	93 845,00	87 500,56	-6 344,44	-6,76
Bankové úvery a výpomoci	354 518,00	292 218,62	-62 299,38	-17,57
Časové rozlíšenie	341 909,34	259 029,72	-82 879,62	-24,24
Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj: Konsolidovaná súvaha účtovnej jednotky ROPO OV 1-01 (MF/221110/2009-31)

Aktíva a pasíva v súvahe zaznamenali v analyzovanom období 6,17% pokles. Najvýraznejší dopad na celkový pokles aktív v rámci percentuálnej analýzy spôsobilo zníženie účtovej triedy 22 - Finančné účty podmienené úhradou zákaziek súvisiacich s modernizáciou a revitalizáciou verejného priestranstva v obci, ako i úspešné dobudovanie turisticko-náučného chodníka v rámci programu: Cezhraničná spolupráca Slovenská republika – Česká republika 2007-2013, ktoré obec financovala v rámci poskytnutých dotácií s vlastnou finančnou účasťou. Pasíva najviac ovplyvnil, v absolútnom i percentuálnom vyjadrení, pokles účtov časového rozlíšenia.

Tab. 13 Horizontálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát – oblasť nákladov (€)

Výkaz ziskov a strát				
Položka	2012	2013	Absolútna zmena	% zmena
Spotrebované nákupy	224 135,00	213 629,29	-10 505,71	-4,69
Služby	158 149,00	153 827,34	-4 321,66	-2,73
Osobné náklady	757 202,00	745 542,08	-11 659,92	-1,54
Dane a poplatky	25,00	0,00	-25,00	-100,00
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	8 778,00	9 279,90	501,90	5,72
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	332 754,00	351 564,47	18 810,47	5,65
Finančné náklady	24 138,00	29 434,94	5 296,94	21,94
Mimoriadne náklady	0,00	0,00	0,00	0,00
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	32 860,00	25 734,26	-7 125,74	-21,69
Náklady celkom	1 538 041,00	1 529 012,28	-9 028,72	-0,59

Zdroj: Konsolidovaný výkaz ziskov a strát účtovnej jednotky ROPO OV 2-01 (MF/221110/2009-31)

Náklady v sledovanom období poklesli o necelé 1 %. Pokles nákladov bol v analyzovanom období výrazne tlmený predovšetkým rastom položiek v účtovej skupine 54 - Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť a 56 - Finančné náklady. Najvýraznejší podiel na celkovom poklese bol zaznamenaný na základe percentuálne analýzy v účtovej skupine 53 - Dane a poplatky, podmienený nevzniknutím nákladov na účte 538 – Ostatné dane a poplatky v roku 2013. Pokles položky v absolútnom vyjadrení je však zanedbateľný.

Tab. 14 Horizontálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát – oblasť výnosov (€)

Výkaz ziskov a strát				
Položka	2012	2013	Absolútna zmena	% zmena
Tržby za vlastné výkony a tovar	166 633,00	170 737,12	4 104,12	2,46
Zmena stavu vnútroorganizačných zásob	0,00	0,00	0,00	0,00
Aktivácia	0,00	0,00	0,00	0,00
Daňové a colné výnosy z poplatkov	666 673,00	632 010,27	-34 662,73	-5,20
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	12 883,00	6 900,28	-5 982,72	-46,44
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti	26 803,00	43 089,38	16 286,38	60,76
Finančné výnosy	2 473,00	2 950,63	477,63	19,31
Mimoriadne výnosy	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach a v rozpočtových a príjmových organizáciách zriadených obcou	633 740,00	592 332,60	-41 407,40	-6,53
Výnosy celkom	1 509 205,00	1 448 020,28	-61 184,72	-4,05

Zdroj: Konsolidovaný výkaz ziskov a strát účtovnej jednotky ROPO OV 2-01 (MF/221110/2009-31)

V prípade výnosov je v sledovanom období zaznamenaný 4,05% pokles. Najväčší vplyv na túto hodnotu má v absolútnom vyjadrení účtová skupina 69 - Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach a v rozpočtových a príjmových organizáciách zriadených obcou. Pokles bol tlmený predovšetkým nárastom v účtovej skupine 65 - Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti.

7.4.2 Vertikálna analýza súvahy a výkazu ziskov a strát

Tab. 15 Vertikálna analýza skrátenej súvahy (€)

Súvaha				
Položka	2012	% podiel	2013	% podiel
Aktíva	4 012 673,72	100	3 765 158,79	100
Neobežný majetok	3 799 449,23	94,69	3 612 907,19	95,96
Obežný majetok	211 389,00	5,27	150 399,07	3,99
Časové rozlíšenie	1 835,49	0,05	1 852,53	0,05
Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	0,00	0,00	0,00	0,00
Pasíva	4 012 673,72	100	3 765 158,79	100
Vlastné imanie	2 709 380,00	67,52	2 626 978,48	69,77
Závazky	962 384,38	23,96	879 150,59	23,35
Časové rozlíšenie	341 909,34	8,52	259 029, 72	6,88
Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj: Konsolidovaná súvaha účtovnej jednotky ROPO OV 1-01 (MF/221110/2009-31)

Tab. 16 Vertikálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát – oblasť nákladov (€)

Výkaz ziskov a strát				
Položka	2012	% podiel	2013	% podiel
Spotrebované nákupy	224 135,00	14,57	213 629,29	13,97
Služby	158 149,00	10,28	153 827,34	10,06
Osobné náklady	757 202,00	49,23	745 542,08	48,76
Dane a poplatky	25,00	0,00	0,00	0,00
Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	8 778,00	0,57	9 279,90	0,61
Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	332 754,00	21,63	351 564,47	22,99
Finančné náklady	24 138,00	1,57	29 434,94	1,93
Mimoriadne náklady	0,00	0,00	0,00	0,00
Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	32 860,00	2,14	25 734,26	1,68
Náklady celkom	1 538 041,00	100,00	1 529 012,28	100,00

Zdroj: Konsolidovaný výkaz ziskov a strát účtovnej jednotky ROPO OV 2-01 (MF/221110/2009-31)

Tab. 17 Vertikálna analýza skráteného výkazu ziskov a strát – oblasť výnosov (€)

Výkaz ziskov a strát				
Položka	2012	% podiel	2013	% podiel
Tržby za vlastné výkony a tovar	166 633,00	11,04	170 737,12	11,79
Zmena stavu vnútroorganizačných zásob	0,00	0,00	0,00	0,00
Aktivácia	0,00	0,00	0,00	0,00
Daňové a colné výnosy z poplatkov	666 673,00	44,17	632 010,27	43,65
Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	12 883,00	0,85	6 900,28	0,48
Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti	26 803,00	1,78	43 089,38	2,98
Finančné výnosy	2 473,00	0,16	2 950,63	0,20
Mimoriadne výnosy	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou	633 740,00	41,99	592 332,60	40,91
Výnosy celkom	1 509 205,00	100,00	1 448 020,28	100,00

Zdroj: Konsolidovaný výkaz ziskov a strát účtovnej jednotky ROPO OV 2-01 (MF/221110/2009-31)

Vertikálna analýza súvahy nám udáva majetkovú štruktúru obce Staškov. Z jej prevedenia je viditeľné, že najväčší podiel na majetku obce v sledovanom období tvorí neobežný majetok, predovšetkým dlhodobý hmotný majetok, v prípade zdrojov krytia je to vlastné imanie obce v podobe výsledku hospodárenia.

Zostavením vertikálnej analýzy výkazu ziskov a strát sme získali taktiež finančnú štruktúru obce. Najvýznamnejšou položkou ovplyvňujúcou náklady je v analyzovanom období účtová skupina 52 - Osobné náklady zahŕňajúca predovšetkým mzdové náklady, zákonné sociálne poistenie a zákonné sociálne náklady.

V časti výnosov môžeme vidieť, že najväčšie zastúpenie vytvára najmä účtová skupina 63 - Daňové a colné výnosy z poplatkov, ktorá je špecifikom samospráv, ako i účtová skupina 69 - Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov obce a ňou zriadených rozpočtových organizácií.

7.5 Rozdielová analýza v obci Staškov

Tab. 18 Výpočet rozdielových ukazovateľov v obci Staškov

	2012	2013
Čistý pracovný kapitál	45 554,07	113 530,60
Čisté pohotovové prostriedky	64 503,00	16 752,60

Zdroj: Konsolidovaná súvaha účtovnej jednotky ROPO OV 1-01 (MF/221110/2009-31)

Ekonomická interpretácia rozdielových ukazovateľov

Kladné výsledné hodnoty čistého pracovného kapitálu poukazujú na prevahu krátkodobých aktív nad krátkodobými dlhmi, čo signalizuje financovanie krátkodobých aktív aj dlhodobými dlhmi. Tento vývoj poukazuje na prejav dobrého finančného zázemia obce.

Dobрым signálom pre obec Staškov sú taktiež kladné hodnoty čistých pohotových prostriedkov naznačujúce dobrú platobnú schopnosť.

7.6 Analýza pomerových ukazovateľov v obci Staškov

7.6.1 Pomerová analýza realizovaná z účtovných dát

Tab. 19 Výpočet pomerových ukazovateľov z účtovných dát v obci Staškov

	2012	2013
	Oblasť likvidity	
Likvidita 1. stupňa (pohotová)	1,69	1,19
Likvidita 2. stupňa (bežná)	2,06	1,48
Likvidita 3. stupňa (celková)	2,25	1,72
	Oblasť aktivity	
Doba obratu pohľadávok	76,44	53,42
Doba splácania záväzkov	205,56	187,06
	Oblasť zadlženosti	
Finančná samostatnosť (%)	281,82	298,81
Miera zadlženosti (%)	35,48	33,47
Celková zadlženosť (%)	23,96	23,35
Finančná páka	0,35	0,33
Úrokové krytie	-0,54	-2,78
	Oblasť produktivity	
Účinnosť dlhodobého majetku	0,40	0,40
Nákladovosť výkonov	1,02	1,06

Zdroj: Konsolidovaná súvaha účtovnej jednotky ROPO OV 1-01 (MF/221110/2009-31)

Ekonomická interpretácia pomerových ukazovateľov

Na základe prevedených výpočtov v rámci oblasti likvidity môžeme konštatovať, že obec Staškov je platobne schopná, čo potvrdzuje v oboch rokoch analyzovaného obdobia nie len rozdielová analýza, ale i hodnoty ukazovateľov pohotovej likvidity bežnej likvidity a predovšetkým celkovej likvidity. Hodnoty pohotovej a bežnej likvidity v čase poklesli, čím v roku 2013 nadobudli optimálnych hodnôt. Hodnota ukazovateľa celkovej likvidity, ktorá sa nachádzala v intervale odporúčaných hodnôt v oboch rokoch sledovaného obdobia, súčasne prevýšila hodnotu 1, vyjadrujúcu že obec s dostatočnou finančnou rezervou kryla v danom období svoje dlhy.

Ukazovatele aktivity vyjadrujúce efektívnosť hospodárenia obce s majetkom vykazujú vyššie hodnoty, než je stanovené optimum. Tento vývoj však v obci spôsobujú najmä špecifické účty zúčtovacích vzťahov s dlhodobejším charakterom, ktoré obec využíva pri účtovaní transferov a rozpočtových príjmov. Napriek vysokým hodnotám ukazovateľov doby obratu pohľadávok a doby splácania záväzkov, môžeme potvrdiť previazanosť týchto ukazovateľov s likviditou obce vychádzajúcu z platnosti, že skrátenie cyklu daných ukazovateľov zlepšuje likviditu obce.

Zadlženosť obce Staškov je na základe uvedených výpočtov nízka s vysokou finančnou nezávislosťou, čo je veľmi pozitívnym signálom pre posudzovanie finančnej situácie. Ukazovateľ stupňa finančnej samostatnosti síce prekročil odporúčanú hodnotu, avšak vďaka stabilným a bezpečným príjmom obce ako podielové dane, miestne dane a dotácie je daná situácia prijateľná. Záporná hodnota úrokového krytia narúšajúca stabilnú finančnú situáciu obce je podmienená záporným výsledkom hospodárenia. Táto hodnota vyjadruje, že obec nemá dostatok prostriedkov k úhrade vzniknutých nákladových úrokov.

Hodnota nákladovosti výkonov je v oboch rokoch sledovaného obdobia pomerne vyrovnaná a pohybuje sa v optimálnej úrovni naznačujúcej, že na vyprodukovaní 1 € výnosov obec vynakladá približne rovnaké množstvo nákladov.

Ukazovatele zadlženosti spolu s ukazovateľmi likvidity tvoria pri finančnej analýze územnej samosprávy významovo prvé miesto. V prípade podnikateľského sektoru patrí, ale významovo prvé miesto predovšetkým ukazovateľom rentability, ktoré vyjadrujú výsledný efekt činnosti organizácie. Základným odlišným prvkom samosprávy od podnikateľského sektoru orientovaného na zisk je jej zameranie na transparentné poskytovanie služieb. Na úrovni samosprávy je preto významné sledovať tieto ukazovatele len v prípade samosprávy, ktorá okrem hlavnej činnosti realizuje aj činnosť podnikateľskú. Obec Staškov podnikateľskú činnosť nerealizuje, preto dané ukazovatele neboli v rámci analýzy vyčíslené.

7.6.2 Pomerová analýza realizovaná z účtovných a rozpočtových dát

Tab. 20 Výpočet pomerových ukazovateľov z účtovných a rozpočtových dát v obci Staškov

	2012	2013
	Ukazovatele pre hodnotenie bežného hospodárenia obce	
Finančná sebestačnosť (%)	52,26	56,48
Miera samofinancovania	0,68	0,67
Daňová sila	233,08	228,26
Daňová sebestačnosť (%)	48,88	49,50
Celkové príjmy na obyvateľa	537,62	489,52
Celkové výdavky na obyvateľa	513,68	483,71
	Majetkové ukazovatele	
Hrubá majetková sila	1 458,62	1365,18
Čistá majetková sila	1 257,69	1172,31
Príjmový efekt majetku	0,03	0,03
Reprodukčná sila obce	0,06	0,03
Rozvojový koeficient obce (%)	5,48	2,97

Zdroj: Konsolidovaná súvaha účtovnej jednotky ROPO OV 1-01 (MF/221110/2009-31)

Ekonomická interpretácia pomerových ukazovateľov

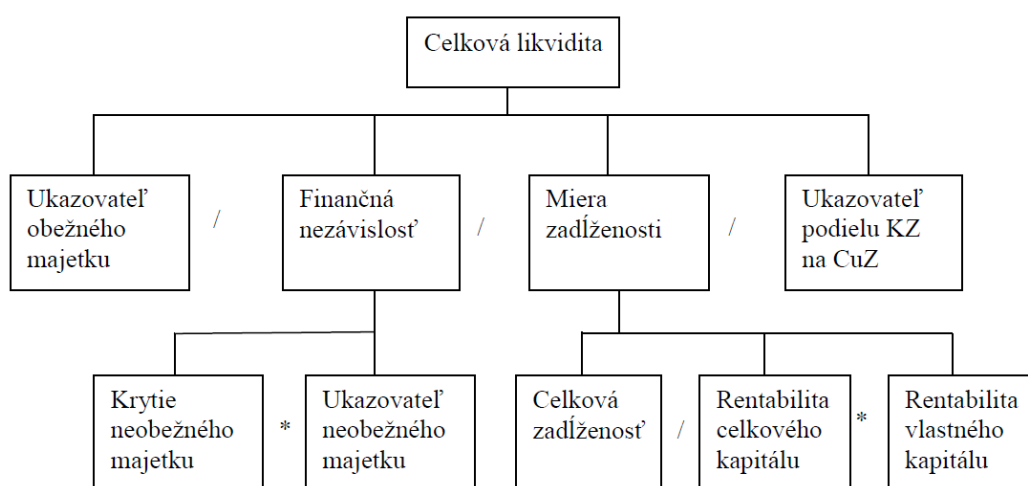
Na základe analýzy pomerových ukazovateľov z účtovných a rozpočtových dát môžeme poznamenať, že výrazné rozdiely v zmene vypočítaných finančných ukazovateľov za sledované obdobie nenastali. Najväčší dopad sledujeme v reprodukčnej sile a rozvojovom koeficiente, ktoré sa značne znížili. Dôvodom tohto poklesu je výraznejší pokles celkových príjmov a kapitálových výdavkov v obci. Z hľadiska významovej dôležitosti je na úrovni územnej samosprávy venovaná pozornosť najmä ukazovateľom finančnej sebestačnosti a miery samofinancovania.

Hodnoty finančnej sebestačnosti ako indikátora odzrkadľujúceho mieru samostatnosti a stability hospodárenia obce Staškov zaznamenali v čase nárast. Čím vyššia je hodnota tohto ukazovateľa, tým vyššia je transferová nezávislosť obce ako nižšej vládnej úrovne. Úroveň finančnej sebestačnosti v obci ovplyvňuje optimálne priradenie príjmov do obecného rozpočtu a výdavkov, ktoré jej plynú za zabezpečovanie verejných statkov.

Miera samofinancovania vykazuje hodnotu nižšiu než 1. Ak by hodnota tohto ukazovateľa dosahovala úroveň vyššej ako hodnota 1, mohli by sme konštatovať, že obec môže peňažné prostriedky použiť na rozvojové projekty. V prípade obce Staškov je však potrebné na krytie bežných výdavkov získavať i iné zdroje v podobe dotácií.

7.7 Kauzálna analýza prevedená na modeli finančných ukazovateľov vhodných pre obec Staškov

Najzložitejšiu časť v územnej samospráve predstavuje podľa Mihalikovej a Hrabovskej (2012) skúmanie kauzálnych vzťahov medzi ukazovateľmi a kvantifikácia vplyvov jednotlivých ukazovateľov, čo umožňujú **pyramídové modely**. V samospráve však ku kauzálnym analýzám nedochádza. Možno povedať, že konštrukcia pyramídového modelu je formálnym prepojením ukazovateľov, a zodpovedá logike a priebehu procesov, ktoré sa v samospráve realizujú, a kde mnohé paralelné procesy vyúsťujú do jedného výsledku, ktorým je efektívnosť.

Obr. 7 Pyramídový model finančných ukazovateľov pre územnú samosprávu
Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

Uvedený skonštruovaný model obsahuje ukazovatele zo všetkých základných oblastí vykonanej finančnej analýzy v obci – oblasť likvidity, aktivity a zadĺženosti. Z hľadiska správneho zostavenia je doplnený o oblasť rentability. Model je vytváraný relevantnými ukazovateľmi, predovšetkým pomerového charakteru. Pri praktickom zostavení v obci vychádzame z absolútnych ukazovateľov, ktoré sú usporiadané v účtovných výkazoch. Nasledujúca tabuľka uvádza identifikáciu ukazovateľov, ktoré sú potrebné pre konštrukciu pyramídového modelu.

Tab. 21 Ukazovatele nevyhnutné pre pyramídový model

Účtovný výkaz		Absolútny ukazovateľ	Konštruované relatívne ukazovatele	
			Rozdielové	Pomerové
Súvaha	Pasíva	Celkový kapitál		Rentabilita celkového kapitálu Celková zadlženosť Finančná nezávislosť
		Vlastný kapitál		Rentabilita vlastného kapitálu Finančná nezávislosť Miera zadlženosti Ukazovateľ krytia neobežného majetku
Cudzí kapitál		Celková zadlženosť Miera zadlženosti Ukazovateľ podielu krátkodobých záväzkoch na cudzích zdrojoch		
Krátkodobé záväzky		Celková likvidita Ukazovateľ obežného majetku		
Aktíva	Obežný majetok	Celková likvidita Ukazovateľ obežného majetku		
	Neobežný majetok	Ukazovateľ neobežného majetku Ukazovateľ krytia neobežného majetku		
	Celkové aktíva	Ukazovateľ obežného majetku Ukazovateľ neobežného majetku		
Výkaz ziskov a strát	Celkové výnosy a náklady	Zisk po zdanení		Rentabilita celkového kapitálu Rentabilita vlastného kapitálu

Zdroj: Mihaliková a kol., 2011

7.7.1 Popis základných vzťahov v modeli

Ako bolo uvedené, relatívny ukazovateľ v modeli vyjadruje vzťah medzi dvoma alebo viacerými absolútnymi ukazovateľmi. Pri zmene akéhokoľvek absolútneho ukazovateľa, preto dochádza k zmene daného relatívneho ukazovateľa. Následne zmena relatívneho ukazovateľa vyvolá zmenu ostatných relatívnych ukazovateľov, ktoré spoločne vytvárajú na základe väzieb medzi nimi, sústavu ukazovateľov – model.

Pre správne pochopenie a následné zostavenie pyramídového modelu, je preto nevyhnutné charakterizovať aditívne a multiplikatívne väzby medzi ukazovateľmi, ktoré sú zahrnuté do uvedeného modelu. (Princípy tvorby pyramídového modelu finančnej analýzy, 2010)

Aditívne väzby medzi ukazovateľmi

$$\text{Celkový kapitál} = \text{cudzie zdroje} + \text{vlastný kapitál} + \text{ostatné pasíva}$$

$$\text{Aktíva} = \text{neobežný majetok} + \text{obežný majetok} + \text{ostatné aktíva}$$

$$\text{Celkový kapitál} = \text{aktíva} = \text{pasíva}$$

Multiplikatívne väzby medzi ukazovateľmi

- 1. stupeň desagregácie

$$\frac{\text{obežný majetok}}{\text{krátkodobé záväzky}} = \frac{\text{obežný majetok}}{\text{aktíva}} \div \frac{\text{vlastný kapitál}}{\text{cudzí kapitál}} \div \frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{vlastný kapitál}} \div \frac{\text{krátkodobé záväzky}}{\text{cudzie zdroje}}$$

- 2. stupeň desagregácie

- 2. vetva desagregácie vyjadrujúca finančnú nezávislosť:

$$\frac{\text{vlastný kapitál}}{\text{celkový kapitál}} = \frac{\text{vlastný kapitál}}{\text{neobežné aktíva}} \times \frac{\text{neobežné aktíva}}{\text{aktíva}}$$

- 3. vetva desagregácie vyjadrujúca mieru zadlženosti:

$$\frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{vlastný kapitál}} = \frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{celkový kapitál}} \div \frac{\text{výsledok hospodárenia}}{\text{celkový kapitál}} \times \frac{\text{výsledok hospodárenia}}{\text{vlastný kapitál}}$$

7.7.2 Praktické zostavenie pyramídového modelu v obci Staškov

Tab. 22 Pomerové ukazovatele pyramídového modelu

Ukazovateľ	2012	2012
Likvidita 3. stupňa (celková)	2,25	1,72
Ukazovateľ obežného majetku	0,05	0,04
Finančná nezávislosť	0,68	0,70
Miera zadlženosti	0,35	0,33
Ukazovateľ podielu krátkodobých záväzkov na cudzích zdrojoch	0,10	0,10
Krytie neobežného majetku	0,71	0,73
Ukazovateľ neobežného majetku	0,95	0,96
Celková zadlženosť	0,24	0,23
Rentabilita celkového kapitálu	-0,01	-0,03
Rentabilita vlastného kapitálu	-0,01	-0,04

Zdroj: vlastné spracovanie

Vyčíslené pomerové ukazovatele nepreukazujú výrazné rozdiely hodnôt v analyzovanom období. Z pozitívneho hľadiska môžeme za najvýraznejší dopad považovať zníženie miery zadlženosti obce a tým aj pokles celkovej zadlženosti obce spôsobený znížením cudzích zdrojov, predovšetkým v časti krátkodobých záväzkov a v špeciálnej skupine typickej pre verejnú správu – Zúčtovanie medzi subjektmi verejnej správy. V prípade negatívneho dopadu je to pokles ukazovateľa celkovej likvidity spôsobený jej citlivosťou na zloženie zásob a ich ocenenie a na štruktúru pohľadávok vzhľadom k neplateniu, a taktiež pokles ukazovateľa obežného majetku.

Na základe multiplikatívnych väzieb v modeli Zalai (2013) odporúča pre analýzu vplyvu determinovaných činiteľov využiť logaritmickú metódu, ktorá pre svoj výpočet aplikuje nasledujúce vzorce:

$$\Delta X = X_1 - X_0$$

$$I = \frac{X_1}{X_0}$$

$$\Delta X_b = \Delta X \times \frac{\log \frac{b_1}{b_0}}{\log \frac{X_1}{X_0}}$$

Tab. 23 Kvantifikácia vplyvu činiteľov na celkovú likviditu v obci Staškov

Ukazovateľ	2012	2013	ΔX	I	$T_t - 100$	ΔX_b	%
Celková likvidita	2,250	1,720	-0,530	0,764	-23,556	x	x
1. stupeň desagregácie							
Ukazovateľ obežného majetku	0,053	0,040	-0,013	0,758	-24,175	-0,546	-24,269
Finančná nezávislosť	0,675	0,698	0,023	1,033	3,333	0,065	2,875
Miera zadlženosti	0,355	0,335	-0,020	0,943	-5,685	-0,115	-5,133
Ukazovateľ podielu krátkodobých záväzkov na cudzích zdrojoch	0,098	0,100	0,002	1,020	1,961	0,038	1,703
2. stupeň desagregácie							
Krytie neobežného majetku	0,713	0,727	0,014	1,020	1,965	0,038	0,007
Ukazovateľ neobežného majetku	0,947	0,960	0,013	1,013	1,341	0,026	0,005
Celková zadlženosť	0,240	0,233	-0,006	0,975	-2,542	-0,051	-2,258
Rentabilita celkového kapitálu	-0,010	-0,030	-0,020	3,000	200,000	2,168	96,343
Rentabilita vlastného kapitálu	-0,010	-0,040	-0,030	4,000	300,000	2,735	121,572

Zdroj: vlastné spracovanie

Ekonomická interpretácia získaných výsledkov pyramídového rozkladu

Kvantifikáciou vplyvu vybraných činiteľov môžeme poukázať na ich pôsobenie na pokles vrcholového ukazovateľa - celkovej likvidity obce Staškov v 1. a 2. stupni rozkladu.

V prípade 1. stupňa desagregácie sa na poklese celkovej likvidity v hodnote 23,556 % podieľal vplyv ukazovateľa obežného majetku ako aj vplyv miery zadlženosti. Výrazným vplyvom pôsobiacim na vrcholový ukazovateľ je zníženie uka-

zovateľa obežného majetku, ktorý poklesol o 24,175 %, čím súčasne znížil celkovú likviditu obce o 24,269 %. Menej výrazným vplyvom je v prípade poklesu celkovej likvidity zvýšenie finančnej stability obce spôsobené znížením miery zadlženosti.

Na základe kvantifikácie vplyvov zmien činiteľov 2. stupňa desagreagácie môžeme konštatovať, že v tretej vetve rozkladu stojí za vývojom miery zadlženosti predovšetkým pokles celkovej zadlženosti obce. V danom prípade došlo k poklesu cudzieho kapitálu, čo následne pôsobilo na pokles celkovej zadlženosti, ktorá prostredníctvom tretej vetvy 2. stupňa rozkladu spôsobila zníženie miery zadlženosti, čím znížila celkovú likviditu o 5 %. Napriek nutnosti vyčíslenia ukazovateľov rentability celkového a vlastného kapitálu v rámci pyramídového modelu nemajú v obci Staškov nerealizujúcej podnikateľskú činnosť z dôvodu zamerania na zisk žiadnu vypovedaciu schopnosť.

Navzdory klesajúcej hodnote celkovej likvidity, môžeme zhodnotiť, že obec Staškov nemá ohrozenú platobnú schopnosť, keďže hodnota ukazovateľa sa nachádza neustále v optimálnom rozpätí.

7.8 Diagnóza finančnej situácie a návrhy opatrení

Na základe vykonanej analýzy absolútnych a relatívnych ukazovateľov môžeme stanoviť tzv. diagnózu finančnej situácie:

Tab. 24 Diagnóza finančnej situácie obce Staškov

Finančná situácia hodnotená z pohľadu:	Pozitíva	Negatíva
1. absolútnych ukazovateľov	Rast zásob Pokles krátkodobých pohľadávok Pokles ostatných nákladov na prevádzkovú činnosť Pokles nákladov na služby Pokles finančných nákladov Rast daňových a colných výnosov a výnosov z poplatkov	Pokles dlhodobého nehmotného a hmotného majetku Pokles finančných účtov Rast osobných nákladov Rast spotrebovaných nákupov Pokles tržieb za vlastné výkony a tovar
2. relatívnych ukazovateľov	Pokles celkovej zadlženosti Pokles miery zadlženosti Rast finančnej sebestačnosti Nárast daňovej sebestačnosti	Vysoká doba obratu pohľadávok Vysoká doba splácania záväzkov Pokles rozvojového koeficientu

Zdroj: vlastné spracovanie

Zo zostavenej diagnózy finančnej situácie obce Staškov môžeme vytýčiť návrhy opatrení ako i predikovať budúci vývoj v obci.

Obec Staškov vo svojom finančnom hospodárení nepreukazuje výrazne negatívne pôsobiace faktory. Ako je uvedené v rámci ekonomickej interpretácie ukazovateľov pomerovej analýzy a pyramídového modelu, obec Staškov je napriek poklesu celkovej likvidity platobne schopná. Jej zadlženosť je nízka a disponuje vysokou finančnou samostatnosťou. Negatívne faktory uvedené v Tab. 24 je nevyhnutné rozlíšiť z dvoch hľadísk. Prvým hľadiskom sú faktory, ktoré nie sú spôsobené výlučne manažmentom obce, ale najmä špecifikami účtovníctva, ktoré obec ako územný samosprávny celok charakterizujú. K týmto faktorom zaradujeme vysokú dobu obratu pohľadávok a dobu splácania záväzkov. K negatívny faktorom, ale taktiež zaradujeme tie, ktoré vznikli v rámci hlavnej činnosti obce, a obec ich dokáže úrovňou svojich manažérskych schopností ovplyvniť. K takýmto faktorom zaradujeme pokles príjmov obce a zníženie dlhodobého hmotného a nehmotného majetku, čo môže viesť v rámci budúceho vývoja k nepriaznivej finančnej situácii v obci. I napriek vybraným negatívam, môžeme skonštatovať, že v obci prevyšujú pozitívne pôsobiace faktory.

V rámci predikcie budúceho vývoja je však v prípade malých obcí dôležité klásť dôraz na ich postavenie a predovšetkým rozvoj. Práve postavenie a rozvoj obce sú dôležitými faktormi pôsobiacimi priaznivo na budúci vývoj. Je nevyhnutné, aby obec rešpektovala svoju veľkosť ako i postavenie v rámci administratívneho a sídelného systému Slovenskej republiky. Akceptovanie a taktiež správne využitie veľkosti a postavenia predstavuje základný význam pre využitie potenciálu a odstraňovanie negatívne pôsobiacich vplyvov na finančnú situáciu, najmä stabilitu obce. Napriek tomu, že Staškov ako malá obec nie je nositeľom významnejších aktivít v regióne, dokáže svoje rozvojové šance neustále zvyšovať na základe spolupráce s rôznymi inými obcami či mestami, a to nie len v rámci regiónu. Od roku 2007 sa obec stala partnerom projektu „Program cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika: Nadväzujeme úspešnú slovensko-poľskú spoluprácu Kroner – Kaminska“, ktorý v roku 2013 úspešne zavŕšila. Významná je aj súčasne prebiehajúca rozvojová spolupráca s obcou Horní Lomná v rámci „Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Česká republika“, na ktorý nadväzuje projekt „Víta vás Staškov a Horní Lomná“. V ďalších rokoch obec pripravuje projekt „Po Kronerovej ceste“, v rámci spolupráce s obcou Valašská Bystřice a projekt „Kamerový systém v obci Staškov“ s podporou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky na prevenciu kriminality. Z hľadiska budúceho vývoja je badateľné, že vďaka partnerskej spolupráci obec rozvíja svoj potenciál.

Z pohľadu budúceho vývoja obce v prípade poklesu celkových príjmov ako negatívneho faktora pôsobiaceho na finančné zdravie je dôležité tento vplyv eliminovať. Je dôležité zvyšovať vlastné príjmy obce a tým pozitívne vplývať na finančnú nezávislosť, a následne na rast finančnej sebestačnosti. Základ, od ktorého sa odvíja celý systém financovania predstavuje jej veľkosť udávaná počtom obyvateľov. Je ale potrebné dodať, že systém financovania na Slovensku je postavený na fakte, že obce zabezpečujú aj prenesené kompetencie od štátu, ktoré štát financuje

dotáciami. Dotácie slúžia vo väčšej miere na financovanie kapitálových a následne bežných výdavkov, aj v prípade obce Staškov, ktorá následne nie je nútená kryť tieto prenesené kompetencie z vlastných príjmov, a tým zaťažovať rozpočet. V obci Staškov sa prenesené kompetencie týkajú predovšetkým financovania školstva. Dotácie však nie sú jedinou možnosťou udržania stability vlastných a tým pádom aj celkových príjmov. Jednou z možností ako odstrániť tento negatívny faktor a tým zvyšovať finančnú nezávislosť je aj zvyšovanie vlastných príjmov zvyšovaním objemu a podielu miestnych daní a poplatkov v rozpočte obce, ktoré ale môže znamenať výrazný rast daňového zaťaženia jej občanov a subjektov, ktoré na jej území pôsobia. Z pohľadu obyvateľov obce môžeme za racionálnejšie riešenie považovať zvyšovanie výnosov z majetku obce založené na jeho zhodnocovaní či na využívaní vhodnej pozemkovej a majetkovej politiky. Ďalšia z možností spočíva v znižovaní bežných výdavkov prostredníctvom racionalizácie výkonov, ako napr. získanie úspor z rozsahu spoločným výkonom niektorých služieb s inými samosprávnymi subjektmi v regióne, kontrahovanie služieb so súkromným sektorom, vytváranie verejno-súkromných partnerstiev alebo štandardizovanie výkonov.

Zhodnocovanie hmotného majetku predstavuje zároveň spôsob eliminácie jeho poklesu ako ďalšieho nepriaznivého faktoru. V prípade hmotného majetku je možné uskutočniť technické zhodnotenie v podobe stavebných úprav alebo v podobe modernizácie majetku, ktoré by následne viedlo k zníženiu najmä prevádzkových výdavkov. Obec by sa mohla zamerať na projekty týkajúce sa predovšetkým oblasti zlepšenia energetickej efektívnosti.

8 Záver

Na záver je nutné zdôrazniť, že finančná analýza ako spätná väzba finančného rozhodovania by mala predstavovať neodmysliteľnú súčasť finančného riadenia aj na úrovni územnej samosprávy. Na základe práce s finančnými pomerovými ukazovateľmi, ich analýzou a hodnotením dokáže samospráva ľahšie získať odpovede na otázky týkajúce sa finančného rozhodovania, ktoré sú často predmetom záujmu aj u občanov.

Význam finančnej analýzy nespočíva len v kvantifikácii ekonomických javov a ich kvalitatívnom ohodnotení, či v posudzovaní hospodárskej činnosti a jej výsledkov. Umožňuje taktiež na základe pravidelného merania výkonnosti kontrolovať a hodnotiť plynulú činnosť, vysvetľovať prebiehajúce procesy ako i príčiny ich vzniku a následky. Dokáže identifikovať problémové oblasti skôr, než sa organizácia dostane do nepriaznivých situácií. Prostredníctvom účtovných a finančných výkazov získava potrebné informácie, ktoré vyhodnocuje ako podklady pre zlepšovanie účinnosti riadenia organizácie. Informácie týkajúce sa finančného zdravia samosprávy sú predmetom záujmu nielen manažmentu, ale aj ďalších subjektov, ktoré s obcou prichádzajú do kontaktu. Z počtu používateľov je preto zrejmé, že význam finančnej analýzy nemožno v žiadnom prípade podceňovať. Zostavením finančnej analýzy vo verejnom sektore je taktiež možné nepriamo ovplyvňovať reakcie ekonomických subjektov tak, aby sa snažili zvyšovať potenciál vo svojom ekonomickom priestore, a tým následne prispeli k zvýšeniu hospodárskeho potenciálu regiónu a konkurencieschopnosti.

V rámci finančnej analýzy je dôležité podotknúť dôležitosť využitia modelového prístupu pri hodnotení finančnej pozície. V súčasnosti význam modelovania vo finančnom riadení neustále narastá a modelové prístupy sa tak stávajú jedným zo strategických faktorov dlhodobej prosperity.

Predkladaná bakalárska práca bola vypracovaná za účelom poukázania na dôležitosť tvorby a použitia modelového prístupu založeného na zostavení finančnej analýzy, ekonomickú interpretáciu jeho premenných a získaných výsledkov, ale aj identifikáciu vzájomných vzťahov medzi nimi aj v rámci úrovne územných samospráv. Všetky etapy finančnej analýzy vyjadrujú štyri základné dimenzie dokonalého poznania systému a poskytujú tak komplexný hodnotiaci celok finančného zdravia. Formulované finančné pomerové ukazovatele môžu byť predmetom ďalšieho skúmania jednotlivých územných samospráv k dosiahnutiu stanovených cieľov aj v prípade nestabilného prostredia.

9 Literatúra

- BALÁŽOVÁ, E., PAPCUNOVÁ, V. *Manažment samospráv I*. Nitra: Municipality, 2012. 144 s. ISBN 978-80-7097-938-9.
- BOBÁKOVÁ, V., SEDLÁKOVÁ, S. *Finančné riadenie*. 1 vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2012. 144 s. ISBN 978-80-7097-938-9.
- CENIGOVÁ, A. *Podvojný účtovníctvo podnikateľov 2014*. 14. vyd. Bratislava: Ceniga, 2014. 704 s. ISBN 978-80-9699-465-6
- ČERVENKA, M. *Soustava veřejných rozpočtů*. 1. vyd. Leges, 2009. 208 s. ISBN 978-80-872-1211-0
- FABIAN, Š., MIHALIKOVÁ, E., ŠTANGOVÁ, N. *Finančné účtovníctvo verejnej správy po aplikácii medzinárodných štandardov – Rozpočtové organizácie*. 1 vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2011. 208 s. ISBN 978-80-7097-878-8.
- FICBAUER, J., FICBAUER, D. *Mezinárodní účetní standardy a daňové systémy*. 3. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2010. 159 s. ISBN 978-80-7418-081-1.
- GUZYOVÁ, K. *Implementácia medzinárodných účtovných štandardov pre verejnú správu* [online]. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2011. [13. 2. 2015] Dostupné: <http://ekonomikavs.fvs.upjs.sk/>
- HAJDUCHOVÁ, E., ŠTANGOVÁ, N., VÍGHOVÁ, A. *Účtovníctvo v kontexte verejnej správy a malých a stredných podnikov*. Bratislava: Vysoká škola ekonómie a manažmentu v Bratislave, 2012. 442 s. ISBN 978-80-970802-9-7.
- HVOŽĎAROVÁ, J. *Konsolidácia účtovnej závierky a jej analýza*. Bratislava: Ekonóm, 2009. 175 s. ISBN 978-80-225-2804-7.
- JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J. *Účetnictví bank a finančních institucí*. Praha: Grada, 2009. 584 s. ISBN 978-80-247-3048-6.
- KONEČNÁ VEVERKOVÁ, I. *Spracovanie záverečného účtu obce. Účtovníctvo ROPO a obcí v praxi*. [online]. Wolters Kluwer, 28. 1. 2013, 2/2014, [4. 3. 2015]. ISSN 1339-1631. Dostupné: <http://www.daneauctovnictvo.sk/>

- KONEČNÁ VEVERKOVÁ, I. *Spracovanie záverečného účtu obce. Účtovníctvo ROPO a obcí v praxi*. [online]. Wolters Kluwer, 27. 2. 2015, 3/2015, [4. 3. 2015]. ISSN 1339-1631. Dostupné: <http://www.daneauctovnictvo.sk/>
- KOTULIČ, R. *Finančná analýza podniku*. 1. vyd. Bratislava: Lura edition, 2010. 238 s. ISBN 978-80-8078-342-6.
- KRŠEKOVÁ, M. *Medzinárodné účtovné štandardy pre verejný sektor – IPSAS*. Bratislava: Wolters Kluwers, 2011. 168 s. ISBN 978-80-8078-390-7.
- LUKAČOVIČOVÁ, J. *Nové podvojnú účtovníctvo neziskových organizácií*. Banská Bystrica: Sauno, 2014. 272 s. ISBN 978-80-9702-911-1.
- MAJOROVÁ, M., KAŠIAROVÁ, L. *Praktický sprievodca konsolidáciou v samospráve*. Galanta: Andra, 2009. 173 s. ISBN 978-80-9701-752-1.
- MARINIČ, P., NÝVLTOVÁ, R. *Finanční řízení podniku*. Praha: Grada, 2010. 204 s. ISBN 978-80-247-3158-2.
- MEDVEĎ, J. *Verejné financie*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 640 s. ISBN: 978-80-893-9346-6.
- MIHALIKOVÁ, E. *Princípy tvorby pyramídového modelu finančnej analýzy*. In: *Verejná správa a spoločnosť*. 2010, roč. 11, č. 2, s. 37-43. ISSN 1335-7182.
- MIHALIKOVÁ, E., HRABOVSKÁ Z. *Finančná analýza organizácie*. 1 vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2012. 152 s. ISBN 978-80-7097-939-6.
- MIHALIKOVÁ, E. A KOL. *Finančná situácia a výkonnosť v samospráve*. 1 vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2011. 144 s. ISBN 978-80-7097-898-6.
- PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1 vyd. Praha: Management press, 2004. 376 s. ISBN 978-80-726-1086-4
- PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 588 s. ISBN 978-80-735-7614-1.
- ROUBIČKOVÁ, M., RŮČKOVÁ, P. *Finanční management*. Praha: Grada, 2012. 290 s. ISBN 978-80-247-4047-8.

RŮČKOVÁ, P. *Finanční analýza*. 4. vyd. Praha: Grada, 2011. 143 s. ISBN 978-80-247-3916-8.

SAXUNOVÁ, D., ŠURANOVÁ Z., KRIŠTOFÍK P. *Finančné účtovníctvo a riadenie s aplikáciou IAS/IFRS*. Bratislava: Iura, 2009. 176 s. ISBN 978-80-8078-230-6.

VOCHOZKA, M. *Metody komplexního hodnocení podniku*. Praha: Grada, 2011. 248 s. ISBN 978-80-247-3647-1.

ZALAI, K. A KOL. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. 8 vyd. Sprint dva, 2013. 471 s. ISBN 978-80-8939-380-0.

Zákon č. 431/2002 Z. z., o účtovníctve v znení neskorších predpisov

Zákon č. 583/2004 Z. z., o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy v znení neskorších predpisov

Zákon č. 564/2004 Z. z., o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 582/2004 Z. z., o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov

Prílohy

A Elektronická dokumentácia